

Kétszázötvenöt
cikket csak ak-
kor küldünk vi-
ssa, ha helyes
mellékletet. Ké-
rleteket hat hét-
nél tovább nem
őrzünk.

Bejelentés:
VII., Meselelt-
eten 47.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE

Cikkeket csak a
szűz engedél-
vel, lapunk egyéb
tartalmát A NŐ és
a társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvenni.

Hirdetvényt:
Andrássy-út 22.
Telefon 80-18.

TARTALOM: G e r g e f y Janka: Pályaválasztás előtt. – Schwimmer Rózsa: A londoni kongresszus tanulságai. – Dr. Ágoston Péterné: A gyermekelep felügyelőni tanfolyam. – Glosszák. – Frida Stéenhof: A feminizmus erkölestana. – Elisabeth van Bóddeaert: Otthonok iskolás gyermekek számára. – Sauer Margit: A társadalom a nővel szemben. – Szemle. – Irodalom. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei. – A Nőtisztviselők Országos Egyesületének évi jelentése.

Június folyamán a különböző politikai pártok több népgyűlést rendeznek. Szükséges, hogy valamennyinél ott legyünk, röpi-
vet osztogassunk, nyomtatványainkat terjesszük. Kérjük mindazokat, akik e munkában segítségünkre akarnak lenni, jelentkezzenek politikai bizottságunk elnökénél (VII., István-út 67.) Sok segítő munkatársra van szüksége ügyünknek. Jelentkezzék mindenki, aki egy-egy dél-
tánt áldozhat a propagandának.

A Feministák Egyesületének
politikai bizottsága.

PÁLYAVÁLASZTÁS ELŐTT.

Írta: GERGELY JANKA.

A legutóbbi napokban megint tucatszámra kaptam a leveleket, amelyekben a nő tisztviselői pályára vonatkozó felvilágosítást kérnek tőlem. Minthogy e kérdezősködések közérdekű tárgyra vonatkoznak, e lap hasábjain igyekszem összefoglaló választ adni.

E tanácskérő levelek egyrésze szülőktől származik, akik meg akarják kímélni gyermeküket a pályaválasztás gondjaitól és fáradságos munkájától. Nekik csak annyit mondhatok egyelőre, hogy senki, de senki, még a legszeretőbb szülő sem választhat gyermeke számára életpályát, épp úgy, ahogy nem tanulhat meg helyette úszni vagy zongorázni. Megfigyelheti a gyermekét, kötelessége is, hogy ezt tegye és a gyermekben megnyilvánuló hajlam vagy tehetség szerint irányítsa, segítse is a pályaválasztásban, de semmi esetre ne lepje meg gyermekét azzal, hogy pályát választ a számára, hacsak nem akarja esetleges elfecsérelt

esztendő után egy keserves csalódásnak, vagy a rosszul megválasztott életpályán el nem kerülhető ezernyi keserűségnek kitenni.

Ha tehetség, rátermettség és hajlandóság mutatkozik a gyermekben valamilyen foglalkozásra, akkor még mindig nagy feladat vár a szülőre. Az, tudniillik, hogy gyermekét a kiválasztott pályára a lehető legjobban felszerelje, a lehető legjobban kiképeztesse.

Ha a nő tisztviselői pályára mutat a fiatal leány hajlandóságot és rátermettséget, akkor kétszeresen kell ügyelni a szülőnek, vagy magának a leendő nő tisztviselőnek, amennyiben egyedül irányítja jövő életpályáját megalapozását. Egész jövő életemek helyes beállítása forog kockán. Mert legyünk tisztában azzal, hogy nem egynéhány esztendőre, hanem egész életünkre választunk, hiszen ma már a férjhezmenő asszonyok is folytatják kenyérkereseti munkájukat.

Mindenekelőtt végérvényesen le kell számolni azzal a téves felfogással, mintha a nő tisztviselői pályához nem kellene egyebet tudni, mint stenografálni, meg gépen írni. Keserves tévedés az annak, aki beleesik, annál keservesebb, mert szándékosan állított kelepcebe bukkott. Kelepce állítanak ennek a tévhitnek a tenyészésével a jövő életemek tisztviselőnek azok, akiket találóan nevezett egy éles szemű gondolkodó a nő tisztviselői pályára hiénáinak. A gép- és gyorsíró iskolák ezek a „tanintézetek”, amelyek különböző hangzatos címek alatt, de egyetlen egy célra alakultak. Ez a cél a nő tisztviselőjelöltek megkoppasztása. Nagyhangú hirdetésekkel (vagy ingyenes tanítást, vagy ingyen tankönyvet, vagy „biztos” elhelyezést használnak csalétek gyanánt) magukhoz csalogatják a fiatal, tapasztalatlan nő tisztviselőjelölteket, megtanítják őket úgy ahogy stenografálni és

gépen írni és akkor – világgá bocsátják őket, boldoguljanak, ahogy tudnak. Nem törődnek vele, hogy a jelölt tud-e helyesen írni, tud-e három számot összeadni, bír-e a pályánkon elengedhetetlen nyelvismerettel, csak egy dologgal törődnek: a tandíj lefizetésével. Mert tandíjat valamely formában ott is kivasalnak, ahol ingyen tanítást ígérnek. Ezt a leendő nőtisztviselők sorsával való nemtörődömséget meg tudjuk érteni, ha tisztában vagyunk azzal – és erről egy pillanatra se feledkezzünk meg, – hogy ezek az „iskolák” tisztán nyereségre alapult üzleti vállalatok, amelyek a befektetett tőke után minél nagyobb kamatot akarnak elérni, tehát minél több tanítványra van szükségük, tekintet nélkül arra, hogy ezek a tanítványok tényleg alkalmasak-e a nőtisztviselői pályára.

Ne értsen félre senki, távol van tőlem az a szándék, hogy a gyorsírás fontosságát vagy hasznosságát kétségbe vonjam. Szó sincs róla. Hiábavaló igyekezet volna, bárki akarná megtenni. A gyorsírás ma már annyira belekapcsolódott az állami, kulturális és gazdasági életbe, hogy nélküle pl. a hírszolgáltatás el sem volna képzelhető. A kereskedelmi életben is elsőrangú fontossággal bíró segédeszköz. De csupán segédeszköz, amely egymagában még nem kvalifikál tisztviselői munkára. Lényegesen megkönnyíti a tisztviselő munkáját, gyorsítja az üzemet; de egyéb kereskedelmi szaktudás nélkül önálló hatáskörű tisztviselő a legjobb gyorsíróból is csak kivételes intelligencia esetén, nagy elvétve és csak nagyon hosszú gyakorlat után válhat. A „csak gyorsíró” irodai pályája nem fejlődésképes, nem is biztos. Csak futólag említem erre vonatkozólag a gramofont, amely – bár a gyorsírást teljesen kiszorítani előreláthatólag egyhamar nem fogja – az irodai üzemet valószínűleg erősen átalakítja a legközelebbi évtizedben.

Elsőrangú gazdasági és kulturális érdek, hogy lehetőleg közkinccsé váljék a gyorsírás. Ennek azonban nem szabad egy nagy társadalmi réteg – a nőtisztviselők – állandó és súlyos károsításával történnie, hanem oda kell irányulnia a gyorsírók agitációjának, hogy a gyorsírás kötelező tantárgy legyen minden középfokú iskolában. Ezzel azután, kellő számú áldozat hiányában, a gyorsírással üzött csúnya üzérkedés is csökken.

Itt tehát láttuk, hogy mit nem tegyünk, ha tisztviselői pályára akarunk lépni. Lássuk már most, hogy tényleg mit kell tennünk.

Mindenekelőtt legyünk tisztában azzal, hogy a tisztviselői munkához jó fizikum kell. Gyöngé szemű, szűkmellű, vérszegény, köhögős vagy gyöngé idegzetű egyének nem valók a tisztviselői pályára. Ideig-óráig bírják valahogy, de a sok ülés a zárt levegőn, a

mesterséges világítás mellett való írásos munka, a kapkodó, zajos irodai élet, a főnöki hangulat és ezzel a bánásmód folytonos változása időnap előtt felhasználják a nem teljesen egészséges szervezet fizikai és idegerezét, korán vénülést és ezzel munkaképtelenséget hozva magukkal.

Ahol a fizikum megfelelő, ott felmerülhet a szellemi felszerelés kérdése is. Gyakorlati érzék predesztinál elsősorban tisztviselői munkára, ha kellő rendszeret és pontosságot jár velük, ami az üzleti életben elengedhetetlen. Ezek az egyénenként változó tulajdonságokon kívül nyelvismeretekre és szakismeretekre is szükség van természetszerűleg. Nyelvismereteink elemeit az iskolában szerezzük meg, továbbfejlesztésük egyéni szorgalmunktól függ. Legalább két nyelvet a tisztviselői pályán feltétlenül és helyesen ismernünk kell. Itt igazán áll az a mondás: „Ahány nyelvet beszélsz, annyi embert érsz.” A gyakorlati tapasztalat mutatja, hogy anyanyelvünk mellett legfontosabb, szinte nélkülözhetetlen a német nyelv ismerete. A kereskedelmi szakismeretek kereskedelmi iskolákban szerezhetők meg. Sajnos, ezen a téren még sok a kívánnivalónk. Férfikollégáink rendszeres, három évre terjedő kereskedelmi oktatásban részesülnek, (sőt most arról is szó van, hogy négy évre terjesszék ki az oktatást,) míg nekünk nyolc hónapos tanfolyamokon adnak egy kis kóstolót a kereskedelmi szakismeretekből napi 3 órában. Természetes, hogy férfikollégáink eszerint jobb kiképzéssel, jobb fegyverzettel indulnak neki pályájuknak, amelyen bennünket éppen ezért messze elhagynak, ha mi nem igyekszünk őket utolérni.

Ennek az utolérésnek az a módja, hogy minden erőnket latba vessük a fiúkéval teljesen azonos kereskedelmi leányiskolák érdekében. Egyetlen érdekképviseletünk, a Nőtisztviselők Országos Egyesülete, amióta csak fennáll, sürgeti ezeket az iskolákat. Az illetékes minisztériumok, minthogy „csak leányok” ügyéről van szó, még nem döntöttek véglegesen ebben a kérdésben, de a kitartó agitáció mégis vezetett már valami eredményre, amennyiben a legtöbb felső kereskedelmi iskola felvesz női magántanulókat, akik rendszeres tanításban részesülnek és érettségi vizsgálatot tesznek,

A tapasztalat azt mutatja, hogy ezekből válnak a legjobb tisztviselők. Egyúttal a legjobban fizetettek is. És ezért nem szabad nyugodni addig, amíg hároméves kereskedelmi leányiskolák nem állnak kellő számban rendelkezésünkre. Az egyesület hivatalos agitációja mellett fontos, hogy minden egyes nőtisztviselőjelölt ostromoljon egy-egy felső kereskedelmi iskolát. A jelentkező magán-

tanulók nagy száma majd csak megérleli az illetékes tanügyi körök elhatározását is.

Addig is, amíg ezek az iskolák meglesznek, tartsa minden jelölt kötelességének, hogy legalább a most fennálló hivatalos kereskedelmi tanfolyamot látogassa. Nem nyújt ez a tanfolyam alapos szakképzést, de arra a kevésre, amit nyújt, feltétlenül szükség van a pályánkon, úgy hogy ennek a minimális szakismeretnek a megszerzése egyenesen elengedhetetlen. Ott ahol a kereskedelmi tanfolyamnak egy második fakultatív osztálya is van, feltétlenül látogassuk azt is. Számos esetben akadály volt már a kereskedelmi tanfolyam hiánya egy jobb állás elnyerésének. még hosszú irodai gyakorlattal bíró gyors- és gépíróknél is.

A kereskedelmi tanfolyam látogatása még azoknak is feltétlenül ajánlatos, akik nem egyenesen az iskolából mennek a nőtisztviselői pályára, hanem csak később gondolkodnak pályaválasztásra. Özvegy- és elvált asszonyok, idősebb leányok, mind-mind járjanak kereskedelmi tanfolyamra, ha a tisztviselői pályát választották. E tanfolyamok szabályzata nem zárja ki őket, mert 14-40 éves korukig minden nőt felvesznek, aki négy polgári iskolának megfelelő előképzettséget fel tud mutatni. Ennél kevesebb tudással pedig igazán senki sem lehet tisztviselő.

Akinek ennyi általános tudást sem esett módjában megszerezni és aki e mulasztást nem is pótolhatja, jól teszi, ha más pályát választ, mert a nőtisztviselői pálya egyre fokozódó igényeinek semmi szín alatt nem tud megfelelni. Sok ipari pálya van, amelyen számos nő találhat még megélhetést, többnyire egészségesebb és jobb körülmények között, mint a tisztviselői pályán. Csak a mezőgazdasági pályákra mutatok rá, nevezetesen a kertészetre, méhészetre és tejgazdaságra, melyek mind egészséges, jövedelmező foglalkozások. Az ékszer- és zománczó iparban, a fényképészetben biztos tudomásom szerint keresik a női munkát és elég jól meg is fizetik a jó munkást. Új női állásokat rendszeresített a belügyminisztérium a gyermekvédelem keretében, ahol gyermekgondozónői és telepfelügyelőnői minőségben a legközelebbi években előreláthatólag sok nő talál alkalmazást.

Mindezek mellé csak a kereskedelmi utazók és az üzletekben foglalkoztatott kereskedelmi alkalmazottak pályáját akarom még felemlíteni, amelyet nálunk még oly kevesen keresnek fel. Csak a legközelebbi szomszédságba, Bécsbe kell elmennünk, hogy szembe-tűnjék a nagy különbség. Alig találunk ott üzletet, amelyben a nagyrészt nőkből álló

vevőközönsséggel női alkalmazottak ne érintkezzenek, míg nálunk aránylag nagyon kevés a női alkalmazottakat foglalkoztató üzletek száma.

Szó sincs róla, hogy e pályák bármelyikén vagyont lehetne gyűjteni kényelmes, csön-des munkálkodás mellett. Ez a kettő nem egyeztethető össze. Vagyont egyes szerencsés véletlenektől eltekintve, csak vállalkozás, tőkebefektetés árán lehet manapság szerezni, alkalmazottakban levő ember erre nem számíthat. Minél jobban fejlődnek az igényei, annál inkább igyekszik a munkabérét fokozni, amely törekvés vezeti őt ahhoz a felismeréshez, hogy bármely pályán dolgozzék is, igazi barátokat a pályatársai körében talál, azokhoz kell szítania, azokat kell támogatni, mert velük együtt önmagát is támogatja.

Végül összefoglalom tanácsaim lényegét: ne üljön fel senki a gyors, olcsó vagy ingyenes kiképzést ígérő üzleti vállalatoknak. A tisztviselői pályán csak úgy boldogulhat, előmenetelre, megfelelő fizetésre csak úgy számíthat a tisztviselő, ha alapos szaktanulmánnyal készül a pályára.

A LONDONI KONGRESSZUS TANULSÁGAI.

Írta: SCHWIMMER RÓZSA.

A nők választójogi világszövetségének negyedik nemzetközi összejövetele, illetve első rendes közgyűlése Londonban folyt le, hivatalosan április 26-tól május 1-ig, de tényleg két nappal előbb kezdődött és négy nappal tovább tartott. A kongresszus időtartamának ez a kibővítése egyrészt a súlyos munkaprogramul nyugodt lebonyolítására, másrészt az angol választójogi mozgalom bővebb megismerésére szolgált.

A tárgyalásokról felesleges bővebben beszámolni, mert tekintélyes napilapjaink, főképpen Az Újság, a Pester Lloyd és a Neues Pester Journal kimerítő tudósításokat közöltek. E helyen inkább azokat a benyomásokat kell összegezmem, amelyeket a kongresszus és mindaz ami vele járt keltett. Ezekből vonhatók le a szükséges tanulságok.

A leghatalmasabb impressziót mindenkire feltétlenül a Szövetségen belül működő testületek kristálytisza demokráciája keltette. Akármit mondjanak is a demokráciát hivatalos monopóliumuknak lefoglaló testületek tagadhatatlan, hogy nincsen a világnak más nemzetközi szervezete, amelyben hamisítatlanabban formájában uralkodnék a demokrácia, mint a Nők Választójogi Világszövetségében. Minden rangú, rendű és a legkülönbözőbb politikai meggyőződésű asszonyok tökéletes egyetértésben dolgoznak a nők választójogának sürgős eléréseért. Összeköti őket az az évtizedes tapasztalatokból levont meggyőződés, hogy közvetlen politikai befolyás nélkül a nő irgalmassága, segítő készsége, gyámolító hajlama és szociális érzéke nem érvényesülhet az egész

társadalom javára. Bármely társadalmi törekvés, az otthon, a család igazi védelme, csak a választójogban nyer segítő eszközt.

Ezt a gondolatot Maud norvég királynénak a kongresszushoz intézett szavai épp így kifejezték, mint Ramsay Macdonald, vagy Mrs Philip Snowden szocialisták kongresszusi beszédei.

És a királynőtől a szocialista munkásnőig minden képviselt árnnyalat egyetértett ebben.

A kongresszus súlyos munkát végzett az alapszabálymódosítással. A Szövetség 5 év előtt történt alakulásakor sok országban egyáltalában még nem volt szervezett választójogi mozgalom, egynél több országos választójogi szervezet pedig egyetlen államban sem volt. Most már alig van civilizált állam, amelynek nem volna élénk és viruló választójogi nőmozgalma. Sok államban pedig több országos szervezet alakult. Ez a szaporodás többnyire taktikai eltérésekből indult ki, de néhol bizony csakis személyeskedésből eredt. Így Hollandiában, Angliában és Dániában van egy-egy ilyen kicsinyes szempontból szervezett „újabb” országos testület. Mindezek a szervezetek a Nemzetközi Szövetséghez akarnek csatlakozni, hogy ennek hatalmából, sikereiből és eredményeiből élvezzenek.

Az új alapszabályok azonban szigorúan megkötik azokat a szervezeteket, amelyeket befogad, úgy hogy a kicsinyes személyeskedésnek még az árnyéka sem juthat a Nemzetközi Szövetséghez. Ennél fontosabb és jobb munkát az összesség érdekében sohasem végzett nőkongresszus. Pártatlan döntőbíráskodást bízott meg a kongresszus az esetleg felmerülő viták eldöntésére.

A másik nagy és a választójogi kongresszus útján mind erősebben nyert benyomás: a nők választójogi gyakorlatában megnyilvánuló egységes vonás. Amerika, Ausztrália és Európa politikailag egyenjogúsított asszonyai okmánnal igazolhatóan, mind arra törekedtek, hogy az államban is érvényesítsék a családi szellemet. Abban az egészséges értelmében a szónak, hogy az állam a gyengébbeket: a gyermekeket, aggokat és betegeket védje és gyámolítsa, a nép gazdaságilag gyengébb rétegeinek pedig támasza legyen az emelkedés nehéz munkájában. Egyszóval szociális politikát csinálnak mindenfelé. Sehol sem lett reakció a politika a nők közvetlen politikai befolyása tévén. Ezt annál inkább ki kell emelnünk, mert a nőket kizáró általános férfi választójog minden országban reakciót szült.

A nők szociális alkotásokra ösztönző politikai befolyásának dokumentumai az illető országok törvénykezése. Ezek a törvények pedig komoly méltóságot adnak a többi ország asszonyai követelésének. Nem volt szónok a kongresszuson, aki azt nem hangsúlyozta volna, hogy a választójogot olyan eszköznek tekinti, amellyel hazája szociális bajainak orvoslásában akar résztvenni.

A férfi szónokok, angol parlamenti tagok, írók, lelkészek, ügyvédek, orvosok, valamennyien hangsúlyozták, hogy a modern politikai élet nem nélkülözheti tovább a nők közreműködését.

Valósággal banális már annak mind újból és újból való hangoztatása, hogy abból a sok rosszból, amit a nő politikai egyenjogúsítása esetére jövendöltek, semmi sem következett be. De ahányszor csinos, elegáns fiatal

vagy öreg asszony-szónokról kiderül, hogy ő választópolgár, vagy pláne képviselő, vagy miniszter – hiszen ilyen is akad már a mi sorainkban – mindannyiszor találkozik naiv lélek, aki csodálkozva kibőki: lám és milyen nőies, semmiben sem változott meg.

Nagy benyomást keltett valamennyiünkben a Balkán asszonyai nyugati kultúra után való lelkes törekvése. Tavaly Bulgária, az idén Szerbia csatlakozott. Franciaországé Belgium csatlakozásában a nehezen induló, de azután mozgalmakban annál energikusabb asszonytársadalmak képviselétét nyertük. Ausztria csatlakozását csak az alapszabályokba iktatott külön pont alapján fogadhattuk el. A régi alapszabályok szerint Ausztria nem csatlakozhatott, mert törvényei tiltják a nők politikai szervezkedését. A módosítás erre a kivételes esetre felveendőnek mondta a törvény kijátszásával alkotott „osztó választójogi nőbizottságot”. A szövetség Mrs Chapman Catt indítványára a következő jelszót fogadta el:

„Lényeges dolgokban egységesség, lényegtelenekben szabadság, mindenben pedig szeretet.” Nemzetközi himnusz, zászlót és lobogót választott a kongresszus. Az elsőt angol nő írta, a két utóbbit egy svéd művész tervezte.

De a kongresszus legnagyobb tanulsága az angol nőmozgalom közelebből való megismerése volt.

(Folytatjuk.)

A GYERMEKTELEP -FELÜGYELŐ-NŐI TANFOLYAM.

Írta: DR. ÁGOSTON PÉTERNÉ, Nagyvárad.

Állami gyermekvédelmünk, mely eddig is méltán képezte a külföld bámulata és irigylése tárgyát, ismét egy lépéssel halad előre, amennyiben szakavatott és magukat teljesen e célnak szentelő nők felügyeletére akarja bízni a telepein elhelyezett gyermekeket és ezek nevelőszüleit. E célból egy rövid tanfolyamot rendezett dr. Szana Sándor, a budapesti állami gyermekmenhely buzgó igazgató főorvosa, melyen körülbelül 150 női hallgató vett részt, leginkább okleveles tanítónők és óvónők. A tanfolyam elméleti ideje körülbelül egy héten át tartó előadásokból állt. Dr. Szana Sándor több előadásban ismertette az állami gyermekvédelmet s a telepfelügyelőnők hivatalos teendőit, azonkívül alaposan ismertette a csecsemők ápolásának módozatait s annak célszerű ellenőrzését, kiemelve, hogy a nálunk rendkívül nagyarányú csecsemőhalandóság ellensúlyozására sokat várnak a telepfelügyelőnőknek a népre gyakorlandó hatásától és felvilágosításától. Dr. Torday egyet. m. tanár a tuberkulózis és vele összefüggő betegségek elleni népszerű védekezésről, dr. Szabó pedig a gyermekbetegségekről tartott előadásokat.

Az elméleti tanfolyamot a gyakorlati követte, oly módon, hogy a növendékeket a budapesti gyermekmenhely egyes telepeire küldötték ki, hol naponként 15-20 államilag gon-

dozott gyermeket tartoztak meglátogatni s a látottakról a központnak értesítést küldeni. Képesítést végül szóbeli vizsga alapján nyertek a hallgatók, kinevezés esetén az illető terület központján még pár heti gyakorlatra lesznek kötelezve.

Általában örömmel üdvözölhetjük ezt az újítást. úgy az állami gyermekvédelem tökéletesítése, mint feminista szempontból. A telepfelügyelőnk kellő buzgalommal és ügyeskedéssel nagy hatást gyakorolhat úgy egészségi, mint erkölcsi tekintetben a felügyeletére bízott gyermekek és azok nevelőszüleire, sőt talán nem túlozzuk, jelentőségét, ha azt mondjuk, hogy átalakító hatással lehet egy egész falu felfogására a gyermekekkel való bánásmódot illetően. S ez esetben az eredmények nagy mértékben túlhaladnák a tervezett célt is. Mint feministák pedig örülhetünk, hogy egy új megélhetési pálya nyílt nők számára, mely amidőn nagy feladat megoldására szemelte ki kizárólag a nőket, ezzel egyszerre megbízhatóságukat és a kulturális tevékenységre való rátermettségüket ismeri el. Reméljük, hogy a díjazás meg fog felelni ennek a nagyjelentőségű és sok odaadást igénylő munkának, s melegen óhajtjuk, hogy az intézmény minden tekintetben meghozza a várt eredményeket az állami gyermekvédelem számára.

GLOSSZÁK.

Csobánc. A Balatoni Szövetség a Csobánc hegy ormán a kétszáz év előtt lezajlott kuruc szabadságharc egyik epizódjának emlékére oszlopot akar állítani, A gyűjtési felhívásban kiemeli, hogy ezzel nemcsak a kurucok vitézségét, hanem a magyar asszonyok hazaszeretetét és hősiességét is akarja dicsőíteni. Ebből az alkalmából felelevenedik előttünk Csobánc vára védelmének története, amelyben az asszonyok fegyveres hőstettei döntötték el a kuruc győzelmet. De felelevenedik Eger, Várad és sok más olyan történelmi esemény emléke, amelyben a magyar asszony harci dicsőséget szerzett. S amikor a modern magyar asszony hazája kultúrájának védelmére és fejlesztésére a békés haladás fegyveréhez akar nyúlni, elzárják azt előle, mondván: a nő nem lehet szavazó, választó, mert nem alkalmas a katonáskodásra. Hej Csobánc, hej Eger meg Várad!

Leánynevelés. Egy súlyos nevelési probléma megoldásként egyszerű megoldását adja a „Magyarország” máj. 16-iki számában. „Egy orvos”: „miképp lehetünk hosszú életűek” címen a következő tanácsot adja: „Ha valamely leány-gyermeket édes anyja már korán a bodzafavirág-tea iváshoz szoktat, biztos lehet abban, hogy arca sohasem lesz fakó, halavány krétaszínű, sohasem fogja a vérszegénységet megkapni, mert ezen teaivás miatt az érzékiség,

mely legtöbb esetben a vérszegénységnek okozója, sohasem fog mutatkozni, hanem a leány arcszíne festői érdekes leendő, kedélyhangulata pedig igazi nőies, türelmes, békeszerető, vidám, fürge, az ezekben való gyönyörködés pedig teljesen kárpótolja a szülőnek a gyermeknevelés körüli óriási nagy áldozatkészségét. Ha pedig a gyermekben az átöröklés folytán mindazonáltal itt-ott félszések mutatkoznak, az ezekről való leszoktatás legyen a hit és erkölcs tanítónak kötelessége, melyet nem a szent Dávid zoltáraiban hemzsegő átkozódások, hanem a Krisztus szeretet-tana van hivatva kiirtani, mely azt is meghagyja, hogy még az ellenségéért is imádkozni kell.” Micsoda megkönnyebbülés: az egész leánynevelés egy bodzafavirágteacsészében. De aggódóan kérdezzük nem termett-e valamelyes tea fiúnevelési eszközül is?

Gyermekvédelem és mulatság. Ha az a léha mulatozás, amelyet társadalmunk gyermekvédelem címen elkövet, maga nem igazolná, milyen távol áll közönségünk a tényleges gyermekvédelemtől, mivel sem bizonyíthatnák jobban, mint a Királyszínház gyermekszereget hetek óta színpadra hurcoló esetéből. A gyermekvédő társadalom mulatásaiban úgy látszik okvetlenül nélkülözhetetlen faktor a gyermek. Paszív vagy aktív, de okvetlenül valamely szerepet kell bennük játszania. A „Néptanítók Lapja” mondja e tárgyról írván: „A színházak nem pogány istenek templomai, hogy gyermekeket mutassunk be bennük áldozatul.” Hozzáfűzhetjük, hogy a gyermekvédelem pedig nem társasjáték, amelyben a gyermek a tét.

Kóbor Tamás és a nők. Évek óta mélységes részvétellel olvassuk azokat a sötét torzképeket, amelyek e nagytehetségű ember képzeletében fakadnak, valahányszor nőkről van szó, akár rossz, akár jó értelemben. Ha gonoszságot követ el valamely nő: ez K. T. szerint természetesen, hiszen a nőnek alapösztone a hazudozástól fel a gyilkosságig minden, amit a becsületes emberek erkölcsi érzéke elítél, ha jó ügyért áldozza fel magát: valahogy ne higgyetek neki, csak feltűnési vágyból, hiúságból teszi (pl. az orosz nők, mikor meghalnak a forradalmi harcban). Milyen lelki válságokon, kedélybeli katasztrófákon mehetett keresztül az az ember, aki egyebet nem tud észrevenni az emberiség anyáiban, mint az 1000-szeresen megnagyobbított és megsokszorozott gonosz jellemvonásokat! – Vagy két hete olyan érzésünk támadt, mint amikor lábadozó beteget látunk; a berlini nőkre sórt rágalmakról írt K. T., olyan emberséges hangon, mintha a torzlátományoktól megszabadult volna. Kipellengérezte a „közvéleményt”, amely a nőt örökké rágalmazza; ha férfiakkal érintkezik, meggyanúsítják, elítélik évezredek óta; most már az is gyanús, ha nőekkel folytat intim barátságot. Így nyűgözi le az uralkodó férfinem az elnyomott asszonyt a maga egyeduralma érdekében. – Igaz, ennek a cikknek a végén is volt egy haragos rúgás a nőmozgalom felé: miért kerget munkalehetőségeket, tanulási szabadságot, miért nem küzd az egyéniségnek, az érzelmeknek szabadságáért? (Mintha a nő gazdasági függetlenségét nem éppen azért követelné a nőmozgalom, hogy saját személyével, senkire sem utalva, szabadon rendelkezhesse minden nő!) Azt hittük, hogy ez a nyűgöködésnek az a symptomája, amely a lábadozó beteget különösen jellemzi. – Sajna, már itt van a recidíva!

K. T. utolsó „vezetőcikke” a szabadkai szomorú eset hősnőjében látja a tipikus nőt. Nem számol avval a családi tradícióval, hogy az öreg Haverdáékra nézve az egyedül létező boldogság: pénz, pénz, pénz volt, amelyet halomra gyűjtöttek, de amely után leányukat állandóan csak sóvárogni engedték; így lett a leány egyedüli bálványa a pénz, amelyet – ha egyszer kezébe került – teli marokkal szórt széjjel, mint a kuporgató szülők utó-dai legtöbb esetben. Az átlagosnál jobban, hihetetlen mértékben szórta; a gazdagságnak legalább lát-sza-tá-t akarta kelteni. Hány szigorú apának fiúörököse teszi ugyanezt! Nincs bebizonyítva és nem is látszik nagyon valószínűnek, hogy őbenne támadt a gyilkosság gondolata; hiszen ott voltak látszólagos gazdagságának és – valószínűleg csak másodsorban – szépségének hű csatló-sai züllött, mindenre kész szerencsevadászok, akik leg-alább is annyira képesek lehetnek a borzalmas terv ki-eszélésére, mint ő maga. De ha tőle eredt volna is, aki sováran, szomjúhozva csak a gazdagság után fut, – nő és férfi egyaránt – hány-szor tesz tönkre existenciákat (ha nem is rögtön ölő fegyverrel), hogy célját elérhesse! Anyja iránti gyöngéd érzelmeket az adott körülmények közt nem várhattunk tőle; de vajjon várhattunk volna-e, ha férfi lett volna? – Adja a sors, hogy K. T.-nál a visszaesést mielőbb gyógyulás kövesse és az általános emberi bajok élesszemű megfigyelője mélyebben és elfo-gulatlanabban tekintszen bele a nő lelkébe is, amely első-sorban általános emberi, csak másodsorban női jellegű. Akkor nem fog többé visszariadni annak megismerésétől és nem fogja babonásán keresni benne az ördög küldöt-teit, a gonoszság leselkedő előőrseit.

A FEMINIZMUS ERKÖLCSTANA.

Írta: FRIDA STÉENHOF, Stockholm.

Sokan azt hiszik, hogy a feminizmus erkölcsnélküli, hogy ethikai követeléseket nem támaszt, hogy nem törek-szik az emberiségnek megjavítására és megnevesítésére,

Ilyen értékelése a feminizmusnak, amely velejében a jog és igazság általánosítását követeli, csak lelki vak-ságra mutat. Vakokkal pedig színekről disputálni lehetetlen. A legtöbb ember már megengedi azt, hogy van a feminizmusnak világos, erkölcsi alapeszméje, de azt fel-fogni nem tudja, hogy ezek jobbak, hasznosabbak vagy praktikusabbak lehetnek, mint amaz eszmék, amiket gyer-mekkoruktól kezdve megszoktak. Nem látják át, hogy a szokásos uralkodó erkölcs nagyban meggátolja az emberi-séget, hogy a szellemi fejlődés magaslatait elérje.

A feminizmus elérni törekszik a mai kultúrának legszélsőbb határait és ezen útján fellázad minden hagyomá-nyos, maradi, elavult ellen, amit a legműveltebbek már rég elvetettek, de a nagy tömeg még mindig vakon követ. A feminista-morál mindenekelőtt abban különbözik az uralkodó erkölcstől, hogy az embert nem tekinti eredendő bűn által megromlott lénynek, nem kártevő állatnak, amely arra való, hogy rabszíjra fűzzék, bilincsbe verjék, kínozzák és elcsúfítsák. A feminizmus nem pesszimiz-tikus, nem hisz a nyomor és szenvedés örök uralmában, hanem ellenkezőleg derűs jövőben; azt vallja, hogy az

ember sorsa oly arányban fog javulni, amilyen arányban erősödik majd saját akarata, ha egyelőre még nem is fejlett annyira az értelme, hogy a kellő eszközöket és utakat megtalálta volna. Legtöbbször azt hisszük, hogy a javulásnak még messzire nyúló jövője van. De azért meg-eshetik, hogy valamikor a föld színéről eltűnünk és hogy fáradozásunknak és munkánknek ez lesz a vége. Mi elképzelhetjük azt, hogy a föld továbbforog tengelye és a nap körül, ha fajunk kiveszett is. Mi elképzelhetünk homokba temetett városokat, megmíveltlen földeket, erdőket, szakadékokat vadregényes szépségükben, tájakat, miket embernek lába nem érintett és ahol szerteszéjjel barangolnak az állatok.

Az embert kiírthatja valamely ragály vagy termé-szeti felfordulás – ez nem képtelenség. Sőt tagadhatatlan, hogy ily megsemmisülés gondolata bennünk nem is kelt különös nyugtalanságot. A világegyetem eltűnésünket nem erné.

De hiszen egy előre nem valószínű, hogy az ember oly gyorsan kivesz. Megnyugtat azon remény is, hogy lesznek még boldogabb idők is. Vagy talán nem teremthet magának az emberiség fényes sorsot, ahelyett, hogy mint a vak macska a kútba vesszen? Hiszen mily nagyot haladt már máig is az emberiség! Kíváncsi-ságából kifejlett a tudomány, szépérzékéből a művészet, szabályszerű szokások utáni vágyából az erkölcs. Alkotása még a kezdőfokon áll. Művelődés tekintetében még fiatal. Milyen lesz a műve? Azt senki-sem tudja. A népek szakadatlanul munkálkodnak egy civilizáció betetőzésén, amelynek kiterjedettségéről még fogalmuk sincsen. Még a legélesebb elmék is arra a tudatra ébrednek öregségükben, hogy a fejlődés egész más utakon haladt, mint amelyeken nekiindult; gyakorta megdől minden számításunk. De általánosan elfogadhatjuk azt, hogy a kultúrmozgalom alkalmat nyújt mindenkinek arra, hogy egyéniségéhez mértén kedvezően és harmonikusan fejlődjék. A feminizmus nem tekinti a természetnek vágyait és szenvedélyeit romboló erőknak, amiket meg kell semmi-síteni, hanem alkotóknak, amiket fejleszteni kell, hogy használjanak az egyetemesnek. A feminizmus nem utál egy bizonytalan mennyországra, hanem a még műve-letlen földre, amelyből eget varázsoljon magának az ember. Az úgynevezett uralkodó erkölcs úgy cselekszik, mintha tiszteletben tartaná a lelkiismeretet és színelését cifra kön-tösbbe öltözteti; tényleges uralma azonban brutális és zsar-noki; antihumánus és antiszociális, mert elkeseredést és gyűlöletet szít a tömeg és a felsőbb társadalmi osztályok között. A feminizmus erkölcsé humánus és szociális; célja az egyének fejlődése és tökéletesedése, elismeri az egyén öncéljainak jogosultságát; előtte a jobb jövő első föltétele egy boldogabb emberiség létezésének. A meglévő erkölcs imádja az erőt; udvarias és szolgálai hatalmasok és nagyokkal szemben, rideg és irgalmatlan az erőtlének és gyengékkel szemben; helyesli mindazt, ami sikerül, olykor még a legnagyobb gáztetteket is; tisztel címe-reket, szertartásokat és bankjegyeket, ez ama háromság, miket a mai társadalom úgy otthonában, mint templomá-ban imád. A feminista-morálnak a vágya a tiszta lelki-ismeret; különböző elbírálásban részesíti a felelősség különböző fokait. Ezért elnéző azokkal szemben, akik

netudva vagy kényszerűségből vetkeznek és irgalmas azok iránt, akik arra törekednek, hogy valami elkövetett jogtalanságot jóvátegyenek. A feminista-morál a hatalom helyett dicsóíti a méltányosságot, az igazságot és a jóságot. Azáltal, hogy az uralkodó erkölcs az erősnek fogja pártját a gyengével szemben, arra kész a férfi, hogy a nőt leigázza; fenntartani óhajtja köztük a despotizmus és rabszolgaság állapotát. Ezért arra törekedett az uralkodó erkölcs, hogy a férfit szívetől, a nőt meg eszétől foszsa meg. Világos, hogy e két szervnek pótlását keresi a társadalom; eszményi állapot volna, ha minden emberben volna gyöngédség meg intelligencia. Tökéletes személyiség! Az uralkodó erkölcs megkísértette a gyöngédséget teljesen a nőnek odaautalni, a férfinak az észet és ezáltal egyoldalúan fejlesztette a szellemi egyéniségeket; ennek következménye, hogy a nemek között a szellemi szimpátia eddig hiányzott.

Gyakran boldogtalanná tette a nőt a gyöngédtelen férfi, gyakran megunta a férfi a nem intelligens nőt és ki-ki másutt kereste szellemi közösségét. A feminizmus követeli minden egyéniségnek lehetőleg teljes kifejlődését.

A férfi szív nélkül, a nő értelem nélkül a feminizmus szemében tökéletlen típus, amilyen a jövőben lehetetlen; fejlessze mindkettő gondolkozását és érzelmeit és tökéletesítse képességeit! A feminizmus sem akarja a lelket a testtől elválasztani; szerinte a lelki jelenségek az anyag tulajdonságai; ami ezen túl van, azt nem érinti; azért oly fontos előtte az anyag jósága: az egészség ápolása. A feminizmus erkölce előtt erény és egészség elválaszthatatlan egymástól; a bűnök, kórtünetek és korcsképződmények.

Az uralkodó erkölcs felépült tudatos hazugságokon. A feminizmus a maga morálját az őszinteség alapzatára építette. Egyedül becsületesség és igazság lehetnek alapkövei az emberiség új házának. A feminista-erkölcs meg akarja tisztítani az embernek bemocskolt képzeletét, hogy az egészséges életfunkciókban ne lásson aljas dolgot, hogy a tudásvágyat és a kutatás ösztönét ne tartsa isteni törvények elleni lázadásnak és hogy ne követeljen kritika helyett megkövült hitet.

Csak a minap kezdték kutatni, önálló lény-e a nő vagy csak élődsi-e.

S ekkor igazolni kellett, hogy a nő mindig nemcsak dolgozott, hanem t ú l s o k a t dolgozott.

A nők régen és még ma is olcsó rabszolgák. A nők egy részét – az úgynevezett felső tízezet – férjeik munkája tartja el, de számuk elenyésző a dolgozó nők nagy tömegéhez mérten; csak magas társadalmi helyzetűknél fogva feltűnők.

A nők legtöbbje születésétől kezdve egészen haláláig úgy dolgozik mint a rabszolga. Mivel is foglalkoznak rendszeren? Gazdasszonyok és cselédek, tanítónők, elárúsítók, szabónők, földművelők stb. Így veszi ki részét a nő a nemzeti munkában.

Azt hinné az ember, hogy a dolog elég világos; hogy tehát az, aki munkát végez, nem élődsi. A kérdést azonban komplikálja az a körülmény, hogy a nő nemcsak munkát, hanem embereket is produkál. Ő az emberiség szülője és ápolója. Eme különmunka rontotta el helyzetét. A „külön” itt nem „fölsleges”; ellenkező-

leg; egyike a legfontosabb működéseknél és mégis éppen ez tette a nőt gazdasági szempontból függő, másokra utalt lényvé.

A gyermek miatt lealjasodott a nő a koldus viszonyba és férje úgy tekinti és úgy bánik is vele, mintha keresetből élősködne.

Ezen vészterhes tévedést akarja feltárni a feminizmus. Ez pedig csak akkor történhetik, ha a nő független gazdasági egyed. A férjes nő épp úgy tagja a családnak mint a férj. De amíg a férfi, bármilyen szegény is, gazdasági önállóságából mitsem veszít, addig a nő a családban zéróvá lesz, mintha egyáltalában nem léteznék. Ez nem jogos; a nő társadalmi szempontból élődsi, holott tényleg munkájából él.

Bármennyire különösnek is hangzik: a nő törvényeinkben sok tekintetben egyenrangú a gyermekkel, a büntetéssel, a hülyével.

Minden földi dolog változik és fejlődik – a család mint intézmény a hagyomány legrégebbi korától fogva elmozdíthatatlan. S ez csak akkor fog megváltozni, ha a nő és a gyermek felszabadulnak a koldusviszony alól. A nő csak akkor válhat független gazdasági egyedé, amikor a gyermek. A feminizmus követelése a gyermek emancipációja.

A törvényhozás megvédi már ma is a gyermeket méltatlan szülei ellen. Megvan a módja, miként vonják ki a gyermeket hatalmukkal visszaélő szülők gyám-sága alól.

Sokan ezt képtelenségnek tartják; azt hiszik, hogy a gyermek tényleg élődsi és csakis mások kegyéből és irgalmából él.

Nincs úgy – szól a feminizmus, a gyermek nem élődsi, nem szorul alamizsnára; e tévedésnek helye nincs. A gyermek gazdag, hiszen a jövőnek ez a munkatőkéje. Már az újszülött gyermeknek is van értéke ezért jussa van arra, hogy a társadalom biztosítsa nevelését, aminek a költségét felnőtt korában majd megtéríti.

Hogy van-e az újszülöttnek családja, él-e az atyja, az anyja, az az ő értékét nem csökkentheti s nem növelheti és így gazdasági szempontból teljesen jelentéktelen kérdés. Szükséges, hogy a gyermek születésétől kezdve szabad és sérthetetlen legyen, hogy leg gondosabban ápolják és neveljék és hogy csakis a törvényeknek legyen alávetve – de az egyéni önkénynek ne legyen áldozata.

(Folytatjuk.)

OTTHONOK ISKOLÁS GYERMEKEK SZÁMÁRA.

Írta: ELISABETH VAN BODDAERT, Amsterdam.

Mindazon évek során, melyekben rabok közt működtem, megtanultam, mily fölületes az a segítség, melyet nyújtunk nekik és mily nehéz azok számára, kik a börtönből kikerülnek, újra bejutni a társadalomba és szinte lehetetlen megteremteniük a létfenntartás körülményeit. Észrevettem, hogy ezen szerencsétlenek legtöbbje társadalmunknak hasznos tagjává vált volna, ha egy bizonyos korábbi időpontban erős kéz támogatja őket arra, hogy megtalálják alkalmas helyüket; ha egy nyájas és határozott

befolyás életük folyását irányította volna. Mily reménytelen az út, melyen az állam nyújtja támogatását. A bűnös egy időre ártalmatlanná válik, amennyiben kiragadják őt a „világból”, de az eredmény...? Előbb vagy utóbb visszaesik hibájába.

Akarata nem elég erős, hogy ellentállhasson a csábításnak, egész lelke nem egészségesebb, mint mielőtt a börtönbe jutott. A statisztika szomorú tényeket mond a visszaeső bűnösökről.

Egy bizonyos fokig talán mindenkivel veleszületik a végzete. Minden egyénben atavizmus folytán az ösztönök és hajlamok különbözőképp fejlettek ki, némelyekben tagadhatatlanul van bizonyos hajlandóság arra, hogy magukra és másokra nézve veszedelmesekké váljanak. Ezeket szokás a „kriminális” szóval jelezni. Ha ezek magukra maradnak, ha nincs környezetükben senki, aki megérti őket, aki megtudja határozni, mily irányban kell fejlődniük, hogy gonosz hajlamaikat legyőzhessék, akkor nincs lehetőség rá, hogy sorsukat elkerüljék.

De mennél fiatalabb a csemete, annál könnyebb a feladat a kertészre nézve, hogy természetének megfelelő irányban fejlessze.

A gyermekkorban kell a munkát megkezdeni. Ott van termékeny talaj a magvető számára. Kétségen kívül, jó vetés jó aratást is fog eredményezni, ha csak napfény és eső kellő időben érik.

Amsterdamban az első „Otthon iskolás gyermekek számára” 1903 márc. 11-én nyílt meg. Azokat, kik az utcán kóborogtak, a testileg és lelkileg gyengéket, elsősorban magunkhoz vettük. Az apa elhalt, az anya napszámban keresi meg a betevő falatot; senki sincs, ki a gyermekkel törődne, az iskolában töltött órákon kívül. Éhes; a sok péküzlet, a sok zöldséges és gyümölcsös kofa árucikkei kísértetbe viszik. Oly hívogatón int a piros pozsgás alma. Sok ilyenfajta gyermek oly fürge a mozdulataiban, oly ügyes, hogy szinte mondhatni, külön tehetsége van ez irányban. Gyümölcsön, kenyéren, nyalánságon kezdi, de egy szép napon csak megakad a szeme az ezüst csillogásán is. Az üzlet üres, besurran akár egy kis gyík, magához ragadja a pénzt. Senki sem látta. Társai büszkék rá, valóssággal hősnek érzi magát. Energiája megerősödik a rossz irányban, képzelete meg van mételyezve. Az „Otthon”, otthon a szó igazi értelmében. Érzik, hogy ez az ő otthonuk és megható észlelni, hogy mennyire ragaszkodnak hozzá. Ha rosszul viselkednek, elküldjük őket saját otthonukba néhány órára vagy egy napra, természetesen ellenőrizve őket. Nincs keményebb büntetés számukra, mint ha így eltávolítjuk őket. Az „Otthon”-ban családot alkotnak és házi kötelezettségeik vannak, pl.:

Négy gyermek megteríti az asztalt kétszer napjában, 2 fiú és 2 leány. 1 gyermek tisztán tartja a mosdóasztalt s ez nem éppen könnyű feladat. 1 gyermek a kertet tartja rendben, 2 gyermek kanalat és villát tisztogat, kettő meg késeket tisztít. Némelyiknek a konyhában akad dolga, stb.

Idejükkel kedvük szerint rendelkeznek, kivéve a hetesek, kik a fent jelzett kötelességeket teljesítik. Az utolsó órában, félhétől félnyolcig, tanítják őket a következőkre:

- a) asztalosmunka,
- b) éneklés,

- c) varrás,
- d) agyag- és papírmunka,
- e) torna,

Mindenféleképpen iparkodunk őket befolyásolni. Első sorban arra törekszünk, hogy a házias élet iránt szeretetet ébresszünk lelkükben. Saját otthonuk gyakran nem nyújt nekik mást, mint nyomort és szennyet. Ha most meglátogatom őket, öröm látni, mire fordítják idejüket, mielőtt iskolába mennének. Súrolják a padlót, törülgetnek, tisztogatnak és a legszegényebb kis szobát is kedélyessé varázsolják. Szombat délután rendszerint hazamennek, hogy lakásukat vasárnapra csinosítsák.

Egyike az anyáknak így nyilatkozott: „Vasárnap nincs más dolgom, minthogy székesen üljek, gyermekeim mindent rendbe hoztak és csinosítottak.” Egy munkát sem végeznek kizárólag fiúk, vagy kizárólag lányok. A munkát fiúk s lányok együttesen végzik. Játékaikban sincs másképp. Az a reményünk, hogy ily együttműköltetés által egészségesebb viszonyt teremtünk a két nem közt.

Egy ízben egyik gyermek otthon felejtette zsebkendőjét. Tilos, hogy másét használják. „Mit csináljak?” kérdi a fiúcska. Eredj testvérkédhez és használd az övét, mondtam. Egy idő múlva kérdem: Használtad-e Péter zsebkendőjét? „Nem, Péternél nem volt, de Jancsi kölcsön adta az övét”. Hiszen mondtam, hogy a testvéredét kérjed. Meglepődve rám néz és így szól: „Hiszen mindnyájan testvérek vagyunk”.

Egyik fiú ismeretes volt lopási hajlamáról, hozzánk került és meleg szeretettel csüngött az „Otthon”-on. Három év után nagy mértékben legyőzte régebbi rossz szokását. Egyszer csak az történt, hogy egy kevés pénz eltűnt az Otthon-ban s 4 gyermek keverődött gyanúba. Azt hittem, hogy ő is részes a dologban, de nagy örömmre meggyőződhettem róla, hogy tévedtem.

Hozzám jött s így szólt: „Köszönöm, hogy „arról” leszoktatott engem”. Így a gyermek maga is érezte, hogy mintegy ellenség lakozik benne. Ezt megérik előbb vagy utóbb.

Az önfentartási vágy hozza őket hozzánk. Bizonyos, hogyha a gyermek önmaga tudatában van annak, hogy mi a helyes, az legnagyobb biztosítéka sikerünknek.

Már több mint 5 évi munkára pillanthatunk vissza. 1904. év május havában egyesület alakult és 1906. október havában egy második Otthon nyílt meg hasonló alapon, mint az első.

Ezen Otthonok új eszközök a bűn ellen való harcban. Mindenütt meg kellene teremteni azokat, ahol szegény, predestinált „gyermekek arra hajlanak, hogy a rossz útra térjenek.

Az „Otthon”-ok homlokzatán ez a felirat: „Győzzük le a rosszat a jóvá!”

Ápoljuk a gyermekben, mely látszólag az aljasság bélyegével homlokán született, ápoljuk benne azt, ami jó és nemes. Erősítsük akaraterejét, nyújtunk módot energiája gyakorlására, vezessük be egy magasabb élet világába és biztonságban lesz a gonosz hatalmak elől, melyek ólálkodnak rá bölcsőjétől a sírig.

A mi hibánk, ha elbukik, ha tudjuk módját, hogy megmentjük Öt. Fordította: Sz. O.-né.

A TÁRSADALOM A NŐVEL SZEMBEN.

Írta: SZAUER MARGIT, Devecser.

Beláthatatlan tömeg áll a nővel szemben, hogy azt látszólag megvédje, támogassa, nehogy elmerüljön az élet küzdelmeiben; valójában pedig csak azt érték el ezzel, hogy a nő, állandóan gyámság alatt állván, elveszítette önállóságát. Lehet, sőt a többoldali feljajdulás a nőmozgalom hallatára, valószínűvé teszi, hogy a látszólagos védelem csak eszköz volt annak elérésére, hogy a nők örökös függő helyzetét egyesek a maguk javára kiaknázhassák. A társadalom ebben a gondoskodó igyekezetében meg sem állt addig, míg a nőből egy minden lelki és szellemi energia nélküli, inkább rosszul, (hisz csak a testét viszi a páros küzdelembe) mint jól működő gépet nem faragott, amely süt, főz, takarít és gyermekeket hoz a világra. Azt kikötik, hogy a férfiak elől a „kenyeret el ne vegye.” Már pedig alig van pálya, melyet a férfiak az ököljog erejénél fogva a maguk részére le ne foglaltak volna.

Egy pálya természetesen nyitva áll minden nő előtt: elbukhatik. Ettől a veszedelemtől nem félti a humánus tömeg a gyenge nőt. Sőt ha egy ingadozóval találkozik, azt erős és biztos kézzel a posványba löki.

Életerős, önértetes nőkre van e degenerált kornak szüksége, nem tunya, akaratnélküli háremhölgyekre. Olyan nőkre, akik a mostani életviszonyoknak megfelelnek, akik biztosítékot nyújtanak egy egészségesebb jövő megteremtésére. S miután ezen enervált kornak multhatatlanul szüksége van erre, nincs helye az akadémikusoknak. Erős, de nem leküzdhetetlen akadály a hiúság, a férfihiúság, a pénzkérdés, (de nem a létkérdés a férfiak részére) az uralkodni vágyás, de mindezeket diadalmasan győzelmeskedhet a szervezett nőmozgalom.

A nő az emberiség fele s mint ilyennek joga van az élettől ugyanannyit követelni, mint az emberiség másik felének. Nincs szükség a védőkre! Ne vezessék a nőket! Csordát vezetnek, nem embereket! Ne gyámkodjanak felettünk, csak el ne tiporjanak bennünket.

Én, te, mi, mindnyájan egyforma gyermekei vagyunk a természetnek. Igazságosak akarunk lenni. Munkálkodjék mindenki a saját körében, hogy amit a természet nem tagadott meg a nőtől – ember voltát – a zsarnok tömeg se ignorálhassa. Az emberiség nyeresége lesz ez. Százszorosan visszafizeti a nő mindazt, amit a társadalom egyáltalán adhat neki. És ha nem most, mindjárt, neked, te haszonleső tömeg, úgy gyermekeidnek és unokáidnak.

SZEMLE.

A pincéernőkérdés. Amikor először felvetődött, feminista kérdést akartak belőle csinálni. A kávéos feminista érvekkel sürgették a pincéri pályának nők számára való megnyitását. A feministák örömmel üdvözölték akkor azt a törekvést, bár tudták, hogy korántsem a nő kenyérkereseti szabadságának elismerése diktálta. Szívesen fogadták az újítást, mint minden új pálya megnyitását. De siettek az érdekelt félt, a pincéregyletet, arra

figyelmeztetni, hogy úgy a pincérekre, mint a pincérnőkre csak akkor lesz hasznos az újítás, és a pincérek tönkretétele érdekében feministáskodó kávéosok rossz szándékait csak úgy hiúsíthatja meg, ha a pályára beözönlő nőket kezdettől fogva szervezi. A feministák maguk ajánlottak a pincérnők szervezésére. De a pincérek szakegylete akkorában dühbe gurult erre az ideára és kijelentette, hogy minden erejével küzdeni fog a pincérnők alkalmazása ellen. A legelfogultabb, legkonzervatívabb kenyéririgység álláspontján állt. Ez a kérdés most újból aktuális. A kávéosok most már a belügyminiszteri engedély alapján tényleg kezdenek pincérnőket alkalmazni. Nem tudjuk a pincéregyletnek ma mi a szándéka. A nők alkalmazása ellen foglal-e állást, avagy beletörődik abba, amit a Népszava egy minapi vezércikke végre helyesen magyarázva beletörődik-e abba, hogy a nő a kenyérkereset minden ágára igényt tarthat; s megtanulta-e, hogy az elkerülhetetlen konkurrencia élet csakis a nők igényeinek szervezkedés útján való fokozásával, egyenlő bérszabállyal lehet letörni. De éppen a pincérek részéről furcsa, ha a pincérnőkérdést mint prostitúció-kérdést kezelik. Amíg a férfitpincérek maguk nem restellnek borralalapon élni, addig másokat sem illik a prostitúció vádjával támadni.

Ennek a kérdésnek egészséges megoldása a fixfizetés kötelező elrendelésén és a borralalozás kötelező eltiltásán alapszik. Ha Andrássy tényleg a „tisztességes.. nők számára akarta megnyitni a pályát, akkor elsősorban a kötelező minimális fizetést kellett volna megállapítania. Ez sokkal biztosabban megóvná a pincérnőket a prostitúciótól, mint a miniszteri rendeletben kötelezően előírt „magas nyak és csuklóig érő ruhaujj.” De ezzel természetesen együtt kellene járni a férfiak kötelező bérminimuma elrendelésének is. A pincérek rúgkapálózása a női pincérek ellen pedig hangos dokumentuma annak a híres proletármondásnak, amelyet a polgári sociológusok is szívesen használnak: hogy a proletárnőnek nem kell a munka jogáért küzdeni, mert az úgyis megvan.

Magyar nő matematikai munkája a párisi akadémia előtt. Dienes Valeria dr., aki Parisban állami ösztöndíjjal folytatja jelenleg matematikai és filozófiai tanulmányait, abban a ritka kitüntetésben részesült, hogy a logaritmikus sorokra vonatkozó matematikai dolgozatát Émile Picard, a ma élő legnagyobb matematikusok egyike mutatta be a francia akadémiaiban és közölte kivonatát az akadémia Comptes rendus címen megjelenő, az egész tudományos világban nagyjelentőségű közleményeiben. Sophie Germain és Sonja Kowalewska után Dienes Valeria, a harmadik nő, akivel a francia akadémia foglalkozott. A Magyar Tudományos Akadémiaiban valamivel utóbb Rados Gusztáv műegyetemi tanár mutatta be az értékes dolgozatot, amely egész terjedelmében is megjelenik mind magyar, mind francia nyelven.

George Heredith halála. A nagy író halála nemcsak az angol irodalom, hanem a nők választójogi mozgalmának is súlyos vesztesége. George Meredith a

nők választójogáért küzdő férfiak ligájának aktív tagja volt. Nemcsak írásaiban örökbecsű regényeiben adott emberi alakot a nőknek, hanem tetteivel is hozzájárult az angol női emberi egyenjogúsításáért folyó küzdelemhez. A nőnek teljes igazságot szolgáltatott, amikor megállapította: „A nők között épügy megvan a jellem, a véralkat, a hajlam káprázatos változatossága, mint a férfiak között, csakhogy tulajdonságaik és tehetségeik érvényesítését a nők helytelen iskoláztatása lehetetlenné teszi. A társadalmi konvenciók mesterséges gyávaságot kényszerítettek rájuk. Társadalmunk a nő lelkével nem bánik jobban, mint a kínaiak a maguk leányainak lábával.”

Az osztrák nőmozgalom köréből. A bécsi *Vereinigung der arbeitenden Frauen* most küldte meg évi jelentését. Az egyesület 7 éve áll fenn. Különböző szakmákban dolgozó nőket vesz fel tagjai sorába, akik foglalkozási ágak szerint megoszolva szakosztályt képeznek. Eddig megalakult a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak, az ügyvédi irodák alkalmazottai és a magántanítónők szakosztálya. Fiókegyesületek Brünmben, Czernowitzban és Grácban alakultak. Az együttes taglétszám 2660. Az egyesület jogi tanácsadó irodát és állásközvetítőt tart fenn. A tanácsadó irodát 64 esetben vették igénybe az egyesület tagjai az elmúlt évben. Az állásközvetítő 409 üresedés és 436 állástkereső mellett 187 elhelyezést mutat ki. Ebből 70 kereskedelmi, 23 ipari, 41 háztartási személyzetre esik, 39 pedig a szabad foglalkozások körébe tartozik. A legifjabb az elhelyezettek közül 14 éves, a legöregebb 55 éves; 140 hajadon, 15 férjes nő, 32 özvegy vagy elvált. Az egyesület 2 évre terjedő, állami felügyelet alatt álló kereskedelmi leányiskolát tart fenn, melyet 93 tanuló látogatott. Van az egyesületnek ezenkívül ipariskolája 24 tanulóval, főzőiskolája (4 tanulóval, ruhavarró-tanfolyama 51 tanulóval. A nevelőnőképző tanfolyamot 9, a kalapdiszítő kurzust 18 egyesületi tag látogatja. Ezenkívül hallgatott az egyesület 655 tagja 37 különböző nyelvi, ipari, kereskedelmi és irodalmi ciklust. Látogatott üdülőtelepet is tart fenn az egyesület, egy nőotthon régen érzett hiányát pedig olyképen igyekszik pótolni, hogy szövetkezetet létesített, melynek tagjai legalább egy 25 koronás részjegyet kötelesek jegyezni. Ez képezi az alapot, melyet egy pénztintézet egészen külön kezel, függetlenül az egyesület egyéb vagyonától. Remélik, hogy el tudnak rövidesen kellő számú részjegyet helyezni. Adományokból és szubvenciókból az elmúlt évben mintegy 13000 korona folyt be, amiben még nincs bent az az 1000 korona, amelyet a közgyűlésen adott át az elnöknek az egyesület egy pártfogója.

Mit tehet minden ember a béke érdekében?

A Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének Béke és Választott Birósági Szakosztálya a következő tartalmú röpirvet adta ki: „A legtöbb ember azt hiszi, hogy a békeba-

rárok kizárólag az „örök béke” eszméjét hajszolják s azért távol tartja magát a mozgalomtól, mondván: Mit tehetek én, a gyenge szál ember a hatalmas nemzetek viszállyainak megakasztására?!

Ez az érvelés már csak azért sem állja meg helyét, mert hisz az egyének alkotják a családot, ezek a társadalmat és a társadalmakból tevődik össze a nemzet. Az utóbbi tehát a milliók egyéni akaratának összessége és kifejezője s azért egy háborúért az illető nemzetek mindegyik tagját megilleti a felelősségnek egy része.

Igaz, hogy ma a nemzet akarata rendesen hamisítva, vagy legalább is eltorzítva jut kifejezésre, de a békebarátok egyik legfontosabb törekvése épp oda irányul, hogy ezt a visszasságot megszüntesse. Ebben pedig, szerény tehetségéhez képest, mindenki részt vehet és kell, hogy részt vegyen. Az egyesülés (associatio) hatalmas elvét itt is győzelemre kell juttatni. Hogy valamely nemzet mennyire vesz részt ebben a törekvésben, az ma már az illető ország kultúrájának fokmérője lett.

Alapozó munkánkat már az iskola padjain kell megkezdeni: értsük meg az ifjú fogékony lelkekkel a mi nagy Jókainknak ezen arany szavait: A hazaszereget nem zárja ki az emberszeretetet; tanítsuk meg arra, hogy kívülünk más derék és tiszteletreméltó nép is van s értsük meg velük a történelem tanítása folyamán, hogy az emberiség boldogulása és kulturális haladása sokkal biztosabban és könnyebben érhető el, ha a népek összetartanak és egymást támogatják, mintha egyik a másiknak megrontására tör. Mindegyik igaz tanító és nevelő százakra menő békebarátot nevelhet, ezért elsősorban a tanító s á g o t kell megnyerni mozgalmunknak.

A fejlettebb ifjúsággal és embertársainkkal értsük meg, hogy a mi törekvéseink jogosultak, emberségesek és éppenséggel nem felforgatók; hogy előttünk is a haza ereje, tekintélye és nagysága lebeg; hogy nem az örök férfi-erényeket akarjuk kiirtani vagy az ország védőerejét gyengíteni, hanem az erőszakot és jogfosztást lehetetlenné tenni és azoknak a szüntelen fegyverkezéseknek, melyek még a leggazdagabb népeket is a tönk szélére juttatják, óhajtunk gátat vetni.

Ismerjük és ismertessük meg mozgalmunknak eddigi biztató eredményeit és befolyásos közegeit: a békeegyesületeket, melyek mindenki részére nyitva állnak és ahol a jeles elvtársakkal érintkezve, erőt és hitet merítünk: az interparlamentáris konferenciát, mely a különböző államok törvényhozóiból (képviselők stb.) alakul; a hágai békekonferenciákat, amelyek a világ valamennyi országának diplomatái tárgyalják azokat a módokat, hogy hogyan lehetne a viszállyoknak elejét venni, vagy azokat békés úton elintézni. Íme a nemzetközi választott bíróságok intézménye, mely mai még tökéletlen szervezetében is, már nem egy háborút tett lehetetlenné s amely, ha belátható időben, a nemzetközi jog fejlődésével párhuzamosan, kötelezővé fog válni, a béke áhítozott korszakát fogja az emberiség javára biztosítani. Mert minden időn és téren túl örökkévaló az az igazság, hogy sem az egyén, sem a tömeg nem lehet bíró a maga ügyében.

A minél szélesebb körben folytatott propaganda minden igaz békebarátnak elsőrendű kötelessége: ezt bárki szabadon üzheti, tekintet nélkül nemére, vallására, nemzetiségére, rangjára s foglalkozására. Az asszonyokat anyai és hitvesi minőségükben mintegy maga a természet látszott a béke apostolaivá avatni, de lelki, szellemi és anyagi eszközök révén nem kevésbé fontos hivatás hárul az egyház szolgáira, a tudományok és művészetek képviselőire, a politikusokra és államférfiakra, a sajtó munkásaira és a pénzvilág előkelőségeire.

Hogy azonban ez az egyetemes propaganda termékeny és termékenyítő legyen, önmagunknak is szeretni kell az eszmét, bizni és hinni benne. Mihelyt az emberekben meglesz a hit a nemzetközi jogrend lehetőségében, szeretni és akarni is fogják azt. A hittelt párosult a karát pedig mindenható.

Mit tehet tehát minden ember a béke érdekében? Azt, hogy saját körében és közvetlen környezetében hívőket szerez a mozgalomnak és maga is csatlakozik hozzá, hogy ezúton is elősegítse egy hatalmas közvélemény kialakulását. Minden polgár politikai jogait csak olyan képviselőre ruhazza, aki az interparlamentáris konferencia tagjának és a kötelező választott bíróság hívének vallja magát. Ehhez a programhoz bármely politikai párthoz tartozó választó feltétlenül ragaszkodjék. Ha így mind több képviselő s végre valamennyi parlament maga teljességében tagja az interparlamentáris konferenciának, a kölcsönös megértés óriási lépésekkel fog előrehaladni s amint az egységes közvélemény megteremtette az egységes parlamenti véleményt, ennek nyomása alatt a felelős kormányok is kénytelenek lesznek a kötelező választott bíróságok intézményét elismerni.

A vas-utcai szanatórium. Pajor dr. új vas-utcai szanatóriumának s vízgyógyító-intézetének betegforgalmi statisztikai kimutatásából látható, hogy ezt a rövid idő alatt kedvelté tett intézetet külföldiek is igénybe veszik. Ez a körülményt az intézet modern kényelemmel ellátott berendezése mellett, kétségkívül még gyógyító-tényezőinek gazdag és változatos sorának köszöni, amely segítségével a legkülönbözőbb betegségekben szenvedők itt eredményesen gyógyíthatók. Ideg-, belsőbetegségek és diétetikai osztálya kiegészítve mintaszerű vegyi- és Röntgenlaboratóriummal, orvosi vezetés alatt álló diétás konyhával és számos fizikai gyógyító-tényezővel módot nyújt az összes belső és idegbetegségek gyógyítására. A tökéletesség legmagasabb fokán áll a szanatórium nagy vízgyógyító-intézete úgy benlakók, mint bejárók részére. Kiegészítői: a villamos gyógyterem, a szénsavas, villamos, gyógszerű fürdők, a pöstyéni iszap, amelynek itt van a budapesti főraktára. A légzőszervek bántalmaiban szenvedők itt találják a mintaszerű inhalatoriumot és pneumatikus kamrát, amelyért különben messze földre, Reichenhallba vagy Emsbe kell utazniok. Bőrgyógyászati célokra külön fürdők és speciális gyógyító-eljárások vannak itt, szabadon választható előkelő fővárosi szakorvosok vezetése alatt. Üdülőknek az angol kényelemmel berendezett hall, nagy kert, a ház tetején nap- és légfürdő áll rendelkezésére; a főváros művészi és kultu-

rális élete által nyújtott egyéb szórakozások a szanatórium kedvező fekvésénél fogva teljes mértékben élvezhetők.

Modern és Kertész cég hirdetésére felhívjuk olvasóink szíves figyelmét, már annál is inkább, mivel ezen általánosan ismert szolid és megbízható cég igazán nagy kedvezményt nyújt előfizetőinknek és olvasóinknak és így föltétlenül megérdemli, hogy kellő pártfogásban részesüljön.

IRODALOM.

Dr. Weszely Ödön: A modern pedagógia útjain. (Budapest, Franklin-társulat. Ára 8 korona.) A nevelés elméletét tárgyaló szakmunkák óriási tömege hovatovább lehetetlenné teszi, hogy a neveléssel foglalkozó szakemberek abból merítsenek közvetlenül; még nehezebb a hivatásukra komolyan készülő apák és anyák helyzete, ha gyakorlati tevékenységük irányítására alkalmas útbaigazítást keresnek. Ezért hálával kell fogadnunk Weszely Ödönnek ezt az összefoglaló munkáját, amely egy egész könyvtára való pedagógiai irodalom főeredményeit foglalja össze és világos nyelvezettel hozzáférhetővé teszi a művelt laikusra nézve is. Egyenkint is megérthető fejezetekben foglalkozik a modern pedagógia legfontosabb fogalmaival és problémáival: a szociálpedagógiával, a kultúra és pedagógia, továbbá a pedagógia és pszichológia viszonyával, a jellemképzéssel, az egyéniséggel, a módszerrel, a koedukációval, a nemi felvilágosítással, az iskola-reform gyakorlati megoldásának kísérleteivel. A tanítás tárgyai közül csupán a nyelvi stúdiumok szerepét tárgyalja (gramatika, irodalom, írásbeli dolgozatok), megállapítván, hogy „a múltban, mint a jelenben, az egész iskolázás főtárgya a nyelvi oktatás.” Szomorú csalódást fog ez a megállapítás okozni mindazoknak, akik azt hitték, hogy a XX. században már kellő mértékben dominál iskoláinkban a kor tudásának leglényegesebb része: a természettudomány. De sajnos, a megállapítás csaknem általánosságban el kell fogadnunk; amiből azonban a pedagógia művelőire az a fontos feladat hárul, hogy éppen a természettudományok intenzívebb tanítása érdekében nyomatékosan rámutassanak e tanulmányok pszichikai fejlesztő hatására és gyakorlati értékére.

Lapunk terjedelme nem engedi, hogy szerzőnek az egyes lemezek összefoglalása kapcsán kifejtett minden egyéni nézetével foglalkozzunk. Arra a két levezetre szorítkozunk tehát, amely úgyszólván lapunk álláspontjával száll szembe és annak olvasóit elsősorban érdekli.

I. A koedukáció kérdésében ellentétbe helyezkedik szerző azzal a felfogásunkkal: minthogy a férfi és nő az életben állandóan egymásra utalt lények, azért kell, hogy az együttes munkát, az egyenlő képzetkört, egymás emberi egyenlőségének felismerését már ifjúkorukban is megszokhassák; föltétlenül szükséges tehát, hogy tanulmányaikat fiúk és leányok közös iskolában végezzék. Szerző ellenérvei röviden ezek: 1. A férfiak sem mind ugyanabban az épületben tanulnak (!); 2. az a képzet, hogy a fiú mellett leány ül és viszont, gátlólag befolyásolja az appercepciót és reprodukciót; 3. a családban úgyszólván bő alkalom nyílik a kölcsönös nevelő hatásra s hogy az iskola nem lehet a család utánzata, mert benne szociális

hatások mutatkoznak; 4. a leány a fiúk körében eldurvul, ezért keletkezett a diákkisasszony típusa; 5. a leány és fiú közti különbségeket megszüntetni nem lehet, már pedig lehetőleg egyforma növendékeket teszünk egy csoportba; 6. más képzetkört és más diszpozíciókat hoz magával a leány, mint a fiú; 7. a 10-18 év közötti leányok és fiúk együttes nevelése mind a fejlődés törvényei alapján, mind erkölcsi szempontból helytelen; 8. Forel megállapítása, hogy a folytonos együttlét tompítja a nemi ingert, tévedésen alapszik; 9. a gyakorlati kísérletek e téren nem bírnak még bizonyító erővel.

Vegyük sorra ezeket az ellenvetéseket: 1. Mindazok, akik szociálpedagógiai szempontból az egységes iskolát kívánják az egész nemzet ifjúsága számára, abból indulnak ki, hogy különböző társadalmi rétegek képviselőinek közös nevelkedése egyesítőleg hat az összes rétegekre. Nem az a fontos, hogy az egész tömeg együttlétét valósítsuk meg, ami képtelenség, hanem hogy a különböző társadalmi rétegek egymás megértésére alkalmat találván, közelebb jussanak egymáshoz. Ugyanez a törekvés vezeti a koedukáció híveit, mikor a fiúk és leányok közös tanítását követelik. 2. Közismert pszichikai tény, hogy a megszokás valósággal nem létezőnek tüntet fel olyan benyomásokat, amelyek eleinte erős hatást gyakoroltak; de fiú és leány – ha együtt nevelkednek – már eredetileg sem gyakorolnak gátló hatást egymás apperceptióval vagy reprodukáló tevékenységére. 3. A családban tényleg volt a bő alkalom a két nem kölcsönhatására, ha az iskolai erőszakos szétválasztás ott is el nem idegenítene egymástól a fiukat és leányokat. 4. A leány „eldurválása” legfőleg annyiból áll, hogy szabadabban mozog a fiúpajtások példájának hatása folytán s így testileg normálisabban, egészségesebben fejlődik, mint a mai üvegházi nevelés mellett; a „diákkisasszony típusa” pedig – tisztán ma még szokatlan helyzetének hatása alatt – a sablonszerű leányviselkedéstől azért tér el némileg, mert a fiúdiákok társaságába későn jutott s így ahhoz rögtön alkalmazkodni képtelen. Ad 5. és 6. Nemcsak a leány és fiú közötti, de két leány vagy két fiú közötti különbséget sem lehet, de nem is kívánatos megszüntetni; az „egyformaság”, amelyet egy-egy csoport tagjaitól szerző megkíván, legfőleg egyenlő készülséget jelenthet; mert hiszen a képzettartalom általános vizsgálata ezideig seholsem előzi meg a tanulók felvételét, a diszpozíciók felismerése pedig sokszor a tanulmányok egész ideje alatt sem sikerül. De lehetetlen is volna csak tíz olyan növendéket találni, akinek egész képzetköre csak megközelítőleg is azonos. A 7. ellenérv nem számol a fokozatosság elvével és a megszokás hatalmával; ha a 15-16 éves fiúk és leányok minden élőkészítés nélkül, kellő felügyelet és megfelelő környezet hiányában kerülnének össze hirtelen, akkor talán baj származhatnék belőle. De a 6 éves, vagy legfőleg 10 éves korukban összekerült növendékek már megszokták egymás társaságát, mire a serdülő kor kritikus éve bekövetkeznek; és amint ismeretes dolog, hogy a nemi élet veszedelmeitől sokkal könnyebben menekülnek azok a fiatal emberek, akik baráti körben állandóan, fesztelenül érintkezhetnek művelt fiatal leányokkal, úgy könnyebben fog önmagán uralkodni az a fiú, akinek felelősségérzetét fokozza a

nőnek közös munkán és baráti együttérzésen alapuló komoly megbecsülése. Nem erkölcsi veszedelem, hanem az erkölcsi felfogásnak a mainál sokkal magasabb színvonalra származik a két nem együttes tanításából. 8. Nehéz elhinni, hogy a szexuális higiéné egyik leghivatottabb művelője, Forel Ágost nem elegendő és felületes megfigyelés alapján állítaná, hogy a két nem állandó együttléte tompítja az egymásra gyakorolt nemi ingert; ellenőrzésül rendelkezésünkre áll a matematikában gyakran alkalmazott bizonyítás, amely az ellenkező állítást cáfolja; ezt alkalmazva, az egymástól elzárt, internátusban nevelkedő leányok és fiúk viselkedése szolgálhat álláspontunk helyességének bizonyítékul: a nemi inger senkiben sem mutatkozik olyan nagy, sokszor groteszk élénkséggel, mint ezekben az egymástól „megóvott” fiatalokban. 9. Az imént elmondottak bizonyítékul talán elfogadja szerző a magyar népiskoláknak csaknem 80%-át, amelyek hiányos felügyelet mellett sem okoztak erkölcsi veszedelmet ott sem, ahol a legfelsőbb osztályok kamasz-növendékei tanultak együtt a leányokkal; továbbá Olaszország középiskoláinak nagy részét, amelyekben – le egészen Szicíliaig – fiúk és leányok békésen tanulnak együtt. Mind Labriola Teréz dr., a római egyetem tanára, mind Michels Róbert dr., a turini egyetem magántanára, saját tapasztalataik és megbízható szakemberek véleménye alapján, a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak a „vegyes iskolák” (scuole miste) működéséről. Hangsúlyozzák, hogy értékes, őszinte barátságok szövődnek a fiú- és leánypajtások között, amelyek némelyikéből később a szó legnemesebb értelmében vett szerelem fejlődik. A mi egyetemünkön tanuló „diákkisasszonyok” közül is nem egy kötött már diáktársával a mai átlag-házasságoknál sokkal magasabb színvonalon álló, mert közös munkán és kölcsönös megbecsülésen alapuló, érdeknélküli házasságot. Már pedig semmi sem alkalmasabb a társadalom nemi erkölcsének szanalására, mint az ilyen fiatal korban és mellékszempontok nélkül, tisztán vonzalomból kötött házasságok.

II. A nemi felvilágosításra nézve szerző elvi álláspontja alig különböznék a miénktől, csakhogy nem ismeri a mienket. Rousseaut idézi, akinél „helyesebb álláspontot ma sem foglalhatunk el. Akik a felvilágosítás mellett harcolnak, alig tesznek egyebet, mint Rousseaut ismétlik”. Nagyon téved szerző, amikor a felvilágosítás „bajnokainak” azt a hitet imputálja, hogy ezzel meg van oldva az erkölcsi kérdés. Carpenternek idézett mondása csupán azt fejezi ki, hogy a felvilágosítás nélkül nem oldható meg az erkölcsi kérdés. Helyesen jegyzi meg szerző, hogy a tények tudása se nem erkölcsös, se nem erkölcstelen; de „a lényeges a tudás vonatkoztatása saját tetteinkre”. Már most hogyan vonatkoztassuk tetteinkre a meg nem szerzett tudást? A jellemképzésről szóló fejezetben (141. 1.) ezt olvassuk: „az akarás következménye a képzettartalomnak s a vele asszociált érzelmi állapotoknak”. Tehát ha nem is egyedül döntő, de lényeges a képzettartalom gyarapodása az akarás szempontjából; a veszedelmek ismerete érzelmekkel is gyarapíthatja a gátló motívumokat. Hogy a nőkre nézve nagyobb veszedelmet rejt a felvilágosítás, az csak látszólag áll, szembenőbb károkkal járt reá nézve a tudatlanság,

könnyebben teheti tönkre társadalmilag; de emberileg a férfi sok esetben éppen olyan súlyosan bűnhődik a felelősségérzet hiányáért, a titokban és piszkos forrásból szerzett ismeretekből származó cselekedetekért, amikor saját magát és családját betegen, pusztulófélben látja. De ha nagyobb a veszedelem a nőre nézve, akkor talán nem érdemes megelőzni? Védelmére kel szerző a gólyamesének, mint költői formába öltöztetett magyarázatnak; de elfelejti, hogy a mesét nem szabad igazság gyanánt adni a gyermeknek. Azután meglepődve olvassuk e sorokat: „Amint fel van ébresztve a gyermek kíváncsisága, akkor természetesen komolyan el kell intézni a kérdést.” Ennél többet a családtól senki sem kíván. Csak helyeselhetjük szerzőnek azt a felfogását is, hogy a tanító csak nyilvánosan tárgyalja ezt a kérdést, ne bocsátkozzék magánbeszélgetésekbe, amelyek csak izgatják a tanítványokat. Egyetértünk vele abban is, hogy a felvilágosítás „eszköz egy új erkölcsi felfogás propagálása”. Sajnálatos félreértés, mintha a felvilágosítás hívei külön tantárgyat akarnának abból csinálni; egészen szerző szavai szerint azt kívánjuk, hogy „a természetrajzi oktatás keretében a szaporodás ismertetésénél ne kerültesse, hanem röviden, komolyan s etikai célzattal tárgyalta”. Mikor ezt a megegyezést örömmel konstatáljuk, megdöbbenünk e fejezet utolsó mondatán: „a helyes felfogás meggyökereztetésére ... legalkalmasabb a környező társadalom felfogásának és gyakorlatának megváltoztatása. Ezt pedig a jövő nemzedék erkölcsi és boldogsága kívánja”. Vajon hogyan képzei szerző ezt a megváltoztatást, ha nem a jövő nemzedékek racionálisabb, természetesebb, őszintébb vezetése útján? És nem ilyen vezetésnek lényeges részét képezi-e az akarásnak motívumot szolgáltató ismeretek nyújtása, közöttük a nemi felvilágosítás is? GLÜCKLICH VILMA.

Dr. Szélpál Margit. Balázs Béla színművét igazán kár halottaiból feltámasztani. – Ha mégis erre a kegyeltségre vetemedünk, csak a kérdő- és felkiáltójeles emberek kedvéért tesszük, akik kerekre nyílt szemekké kérdezik: „De mi lesz azután? ha a nő férjhez megy, folytathatja-e pályáját?” Dr. Szélpál Margit tragikus esete után némelyek megoldva látták a problémát. „Íme az élet bebizonyítja, hogy a nő csak anya és hitves, vagy csak holmi Csendes Óceánon járó, biológiai méréseket végző tudós lehet!” A gyengébbek kedvéért felemlítjük, hogy dr. Szélpál Margit szerény tudós, ki – miután két évi munkássága alatt nem volt képes világfelforgató felfedezéseket tenni, – nagyon elégedetlen önmagával. – Enged nagybátyja rábeszélésének, hazamegy és a Tátra vadregényes bércei között egy sikerült férjhezmenéssel befejezi tudományos pályafutását. – Két év múlva viszontlátjuk őt, gyermeke is van, de sem házassága, sem gyermeke nem pótolja hűtlenül elhagyott munkáját. – Eljönnek érte régi barátai, a Csendes Óceánra hívják az annak idején megbeszélte tudományos expedícióra. Az asszonyban felébred az erőszakosan eltemetett tudás – és munkavágy, már menni készül, de a dajka az író jószántából, deus ex machinaként megjelenik és jelenti, hogy a babyt sétájáról visszahozták. – Hirtelen észbe

kap: neki férje és gyermeke van, ő szakított tudományos múltjával, neki maradnia kell. Megtörtén elküldi barátait és kétségbeesését bizonyára hisztérikus csókokban tölti ki szegény gyermekén. – Zárjelben megjegyezzük, hogy lelkiismeretes orvos az asszonyt már előbbi viselkedése alapján is kedély állapotának helyreállítása céljából feltétlenül elküldte volna a Csendes Óceánra, vagy akár – máshová üdülni.

Minden józan ember megállapíthatta, hogy dr. Szélpál Margit határozatlan, ingatag lény, aki műmártirt csinált magából. – Senki sem kényszerítette se a menésre, se a maradásra, se a tanulásra, se a férjhezmenésre, mindent jószántából cselekedhetett, de romantikus természete, vagy mondjuk ítélőképességének hiánya folyton nem létező akadályokat hozott útjába. Csak arra az egyre vagyunk kíváncsiak: hol itt a probléma? Ha annyira vágyott a munkára, hogy annak hiánya miatt viselkedésével boldogtalanná tette férjét és környezetét, miért nem dolgozott? mint száz meg százezer más férj-nél levő, de azért hivatalos munkát is végző asszony? Vagy csak a Csendes Óceánon lehet dolgozni?

Sajnos, Szélpál Margitot nagyon sokat ismerünk. Megtaláljuk őt mindenütt, még a férfiak között is. Mindig akarni valamit, de semmit sem keresztülvinni, Mohamed koporsójaként folyton dilemmák között lebegni, könnyes, álmatag szemekkel járni, sóhajtozni, a környezetet boldogtalanná tenni, ez az ismertető jelük.

Dr. Szélpál Margit kétségtelenül tehetséges írója jobb tárgyra érdemes igyekezettel akart az élet visszasságaira mutatni, de szerencsétlenségére mindenre inkább, mint drámai feldolgozásra alkalmas típust választott darabja tárgyául. Az ilyen alakokat nem drámában, hanem bohózatban kell feldolgozni, abban meghozná a kívánt sikert.

POGÁNY PAULA.

SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

Szentillési Erzsébet, P.-né Bpest, Baboss László: Kézirataik áttekintéséhez csak jövő hónapban jutunk. Addig türelmüket kérjük.

Lakásváltozások sürgős bejelentését kérjük.

Szerezzünk lapunknak előfizetőket!

Az egyesületek tagjai tagdíjuk ellenében díjtalanul kapják a lapot.

Lapunk olvasóihoz!

Beszerzéseknél elsősorban e lap hirdetőit keressük fel! Csakis olyan hirdetőket közlünk, melyek meggyőződések szerint megbízhatók.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Pénztáros:
HILLERNÉ BOLBE-
RITZ GEORGINA
V., Asany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagági díj tétkezés szerint; legalább évi 10 korona.

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6–8-ig.
Magántanítónők elbe-
lyezése ugyanekkor.

Budapestről eltávozó tagtársainkat kérjük, szíveskedjenek irodánkat a hivatalos órák alatt fölkeresni és a nyári propagandához anyagot és útbaigazítást kérni. Vidéki tagtársainkat – ha magyar üdülőhelyen töltik a nyarat, szintén örömmel látjuk el írásbeli útbaigazítással.

JÚNIUSI MUNKATERV:

7-én, hétfőn, délután 6 órakor egyesületünkben: KÉPEK ÉS TANULSÁGOK 23 NEMZET ASSZONYAI-NAK VÁLASZTÓJOGI KONGRESSZUSÁRÓL. Londoni delegátusaink számos képpel illusztrált beszámolója. Egyesületünk tagjai számára ingyen; vendégek 1 K belépődíjat fizetnek. Előadók: Engelne K. Berta Nagysyrányról, Mellerné-Miskolczi Eugénia, Schlangier Melanie, Schwimmer Rózsa. Az előadás után 8 órakor összejövetel a budai Várkert-kioszkban.

11-én hétfőn, d. u. 4. órakor az újjárosháza közgyűlési termében (IV. Váci-utca 62.): PÁLYAVÁLASZTÁSI ÉRTEKEZLET az iskolát most elhagyó leányok számára.

Májusi krónika. Vitaértekezlet a testnevelésről. Múlt hó 12-én foglalkozott egyesületünk Pogány Paula előadása alapján evvel az alapvető fontosságú kérdéssel. Sajnálattal vette tudomásul az értekezlet, hogy a tornaversenyek elmaradása folytán a tervezett testnevelési kongresszust is elhalasztották. Ügyvezetők megnyitó szavaiban utalt arra, hogy a versenyekben kicsücsösödő testnevelés mily kevésbé felel meg a higiénikus követelményeknek: éppen azokat sarkalja sokszor túlságba vitt gyakorlatra, akiknek, mert legügyesebbek, arra legkevésbé van szükségük; ellenben háttérbe szorítja, legtöbbször elriasztja a legfejletlenebb izomzatú gyermekeket, akikre nézve a testgyakorlás éppen legfontosabb volna. Az előadó kifejtette, hogy a nő ú. n. testi gyengesége, a nála különösen szerdülő korában annyira gyakori vérszegénység, mily szorosan összefügg avval az ülő életmóddal, esztelen öltözködéssel, célszerűtlen hajviselettel stb., amelyet már gyermekkorában az „illem” szent nevében rákényszerítenek. Kimutatta, hogy még a sportoló leányok is milyen testnyomorító cipőben, ruhában mozognak; mennyire nem magáért a sportért, hanem a velejáró társadalmi összeköttetések kedvéért úzik azt. Répay Dániel tanítónőképző-intézeti tanár elszomorítónak mondja a városi közönség elidegenedését a természettől; kevesli a nők kirándulásait és célszerűtlen öltözködésüknek tulajdonítja ezt az ellustulást. Kívánatosnak tartja, hogy a leányok is minél többet mozogjanak szabad levegőn.

Katscher Romulus temesvári lapszerkesztő 3 eszközt ajánlja a leányok hathatósabb testi fejlesztésének: 1. a koedukációt, amely a fiúkkal egyenlő szabad mozgást önkénytelenül magával hozná; 2. játékdélutánok kötelező elrendelését nemcsak fiúk, hanem leányok számára is; 3. az évvégi osztályzatok módosítását s a vizsgálatok eltörlését, mert ezek éppen tavasszal tartják vissza őket a szobában, amikor legnagyobb szükségük volna levegőre és mozgásra.

Fellner Gyuláné különösen a népiskolára nézve tartaná föltétlenül szükségesnek a játékdélutánokat. A népiskola már az első évtől kezdve lássa el növendékeit egészségügyi útbaigazítással. Gergely Janka az alkoholt tartja a gyermeki test legnagyobb ellenségének; ezért kívánatos, hogy a Feministák Egyesülete is felírjon az

illetékes minisztériumhoz a pálinkásboltok és korcsmák vasárnapi munkaszünete érdekében. Dirnfeld Janka a népiskolai munkatanítást kívánna testgyakorlással pótolni. Az előadó zárószavában hangsúlyozta, hogy a jómódú szülők sem járnak el célszerűen leányaik testi nevelése körül: alig engednek nekik szabad időt, a konvenciók rabjává teszik őket és hiúságukat fejlesztik mesterségesen. Az értekezlet minél energikusabb eljárást ajánl a leányok testi nevelésének fejlesztése érdekében.

Szülői értekezletünk ezúttal a béke eszméjével foglalkozott. Stark Lipótné bevezető előadásában a békemozgalmat s annak eredményeit ismertette röviden, míg Zipernovszky Károlyné a nevelés feladatát ismertette a békemozgalom fejlesztése érdekében. Böven kifejtette, hogy a béke hívei, hogyan nevelhetik gyermekeiket is a kultúra érdekében békeszerető, embertársakkal megférő emberekké. Mellőzni kell a háborúra emlékeztető játékszereket, a harci erények túlságos dicsőítését; az iskolának sem szabad a háború hőseit tekintenie a nemzet legnagyobb jöltevéinek; mind a testi, mind az erkölcsi bátorság gyakorlására nyílik alkalom békés időkben is. A felszólalók közül Schwimmer Rózsa kifejté, hogy az anyák csakis akkor fognak hathatósan hozzájárulhatni a béke fentartásához, ha meglesz a politikai befolyásuk és nemcsak közvetve, hanem közvetlenül szólhatnak bele az államháztartás vezetésébe. Ezért mindazoknak, akik a békét óhajtják, tevékenyen kell résztvenniök a választójogi mozgalomban. Répay Dániel tanítónőképző-intézeti tanár az iskolát védelmezi az ellen a vád ellen, hogy túlságosan táplálja a harcias szellemet. A nemzeti sajtóságok fejlesztésének nagy fontosságát hangsúlyozza. Fellner Gyuláné kifejti, hogy ha a történettanítás a művelődéstörténeti fejlődést emeli ki, már azzal is megérteti a kultúra fontosságát és a béke óriási hasznát. Mellemé Miskolczi Eugénia konkrét példákkal igazolja, hogy az iskola túlságosan harcias szellemben neveli és más nemzetek, nemzetiségek megvetésére tanítja a gyermekeket, különösen a fiúkat. Szirmay Oszkárné hangsúlyozza, hogy a párbaj eleni küzdelem nélkülözhetetlen kísérője a békemozgalomnak. Pogány Paula a testedzésnek higiénikus, nemcsak versenyekre előkészítő következetes keresztülvitelét ajánlja. Ügyvezetők példával illusztrálja Zipernovszky-nának azt az állítását, hogy képzelőtehetség hiánya okozza a gyermek harcias érzületét; a gyermek nem tudja elképzelni, hogy támadását ellentámadás követi minden esetben. Zipernovszky Károlyné, hogy a hazafiasságnak sokkal magasabbrendű, a nemzetre nézve hasznosabb nyilvánulása a harcias sovinizmusnál az, amely békés munkával kívánja biztosítani a nemzet gazdasági helyzetét, növelni kulturális fejlettségét. Az érett nemzetek felszabadítják önmagukat és fegyvelmezik a fejletlenebbeket; a béke eszméje fokozatosan fog megvalósulni, de arra kell törekednünk, hogy sietessük ezt a megvalósulást.

A **pincérenő-kérdés** foglalkoztatta egyesületünk választmányát legutóbbi ülésén. Annak megállapítása után, hogy az egyetlen politikai párt, amelynek programjában papiroson szerepel a nő felszabadítása, mennyire nem veszi komolyan ezt a pontot, mihelyt a férfimunkás anyagi érdeke veszélyben van, a választmány megkérte lapunk szerkesztőjét, hogy a lap általános részében fejtsse ki erre vonatkozólag álláspontunkat és közölje egyesületünknek a pincérek szakegyesülete néhány vezető tagjával folytatott régebbi tárgyalását.

Külföldi meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESEIT.

Porták. 17764.
TÉLEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrássy-út 83.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot.

ÖSSZEJÖVETELEK JÚNIUS HAVÁBAN:

Minden szerdán este 8 órakor összejövétel a Stefánia-úti tejpavillonban.

5-én, szombaton este. Séta a Gellérthegyre. Találkozás az Erzsébethíd budai oldalánál pontban 8 órakor. Vacsorát mindenki magával hozzon.

8-án, kedden este 1/28 órakor: Ferenc-József betegsegélyző pénztári tagok összejövetele az egyesületben (lásd alant).

20-án, vasárnap kirándulás. Útirány: Nagymaros-Gizellatelep-Pilis-Szt.-László-Szentendre. Indulás a nyugoti pályaudvarról reggel 5 óra 45 perckor. Találkozás ugyanott a jegy-pénztárnál 5 óra 30 perckor. Ebédre gondoskodunk. Egyéb ételt ki-ki magával hozza. Kérjük a tisztelt Tagtársakat, hogy erre a kirándulásra előre jelentkezzen a titkárnál.

Májusi krónika. Egy választmányi, egy tisztikari és több bizottsági ülést tartottunk május havában. 18-iki választmányi ülésünkön 19 tagot vettünk fel az egyesületbe. – Az iroda ez alkalommal 39 elhelyezésről tett jelentést. Ezen ülésünk határozatából állásközvetítőnk statisztikáját felterjesztettük a közoktatásügyi és kereskedelemügyi miniszterhez, továbbá a főváros közoktatási ügyosztályához, kérve ez alkalommal is rendszeres, három évre kiterjedő kereskedelmi leányiskolák felállítását. – Mint minden előző évben, ezúttal is engedélyt kértünk a székesfőváros közoktatási ügyosztályától nyomtatványainknak a polgári leányiskolákban és női kereskedelmi tanfolyamokon leendő szétosztására. A választmány felhatalmazta a tisztikart, hogy az üzleti és irodai záróra rendezése tárgyában a kartársi egyesületekkel együttes akció indítása céljából érintkezésbe lépjen.

Nagyon sikerült kirándulást rendeztünk a múlt hónapban és megleltünk a Szépművészeti Múzeumot.

Szerda estéék. Az elmúlt hónap első két szerdáján vitaestéket tartottunk. – Tagtársaink kívánságára a nők választójoga képezte a vita tárgyát. – Tagtársaink élénken résztvettek az eszmecsereben, mind újabb és újabb érveket hozva fel azon régi álláspontnak igazolására, hogy az általános női választójog kivívása elsősorú érdekünk. A másik két szerda estét a városi tejpavillonban töltöttük. Örömmel regisztráljuk, hogy tagtársaink ezeket az összejöveteleket igen nagy számban látogatták és jó hangulatban töltötték el az estét.

Ferenc József betegsegélyző-pénztár tagjaihoz. Tagtársaink ismételtlen azzal a panasszal fordulnak hozzánk, hogy fenti betegsegélyző pénztár – noha teljesen egyforma járulékokat szed női és férfitagjaitól, a férfitagokat oly előnyökben is részesíti, amelyeket a nőtagokra nem terjeszt ki. – Az e tárgyban szükséges teendők megbeszélése céljából 8-án, kedden este értekezletet tartunk. Kérjük a Ferenc József pénztár kötelekébe tartozó tagtársainkat, hogy ezen az értekezleten minél nagyobb számban jelenjenek meg és hívják meg arra azokat a kartársaikat is, akik még nem tagjai egyesületünknek.

Erzsébet-malom. Temesvári kartársaink egy csoportján súlyos sérelem esett a közelmúltban. Az ügyről lapunk jövő számában bővebben közlünk.

Üdülőtelep. Üdülőtelepünket június 15-én a Balaton mellett megnyitjuk. Ajánljuk tagtársainknak, hogy minél nagyobb számban vegyék igénybe egyesületünknek ezen nagyfontosságú intézményét. – A beosztás megállapítása érdekében sürgősen kérjük a jelentkezőket. – Lakást és fürdőt díjtalanul adunk.

Adományok. Az üdülőtelep javára adományozott Brandstein Arthur 17 kor. Befizetési lapot gyűjtött Szabados Clotild.

Lakásváltoztatások sürgős bejelentését kérjük.

Egy tagtársunk június havára útítársat keres. Közlebbi adatok a titkárságnál megtehetőek.

Arad.

E hó 2-án tartotta előadását Glücklich Vilma, a Feministák Egyesületének ügyvezető elnöke, a városháza nagytermében „A kenyérkereső nők és a feminizmus.” címen. Előadásának szépségét és igazságát mélyén átérzedük, szavakban nem is tudjuk kellően méltányolni. A világ legnyugodtabb hangján bebizonyította a közönségnek, hogy feministává válik minden nő, amikor kenyérért megkeresni a dolgozó nők táborába áll, akárhogy tiltakozik is ellene. Hiába intik a szerető anyák e veszedelemtől. Leányaikat, ez utolérte őket akkor, mikor az elme gyenyérét megkeresni. És ezt belátják későbbben ők maguk is és nem tagadják már feminista voltukat, hanem büszkén vallják magukat harcosainak annak az óriási mozgalomnak, mely le fogja dönteni a férfi és nő közé mesterségesen felállított válaszfalat és az embert egyenjogúvá teszi az emberrel.

Arad közönségét teljesen lebilincselte előadásával. A közönség nagy lelkesedéssel vette tudomásul, hogy Glücklich kisasszony több előadásra szóló meghívást fogadott el, melyek elé a legélenkebb érdeklődéssel nézünk. Nem kell mondanunk, hogy mennyire hálásak vagyunk Glücklich kisasszonynak, aki kényelmetlenséget, fáradságot nem kimélt, hogy az előadást megtarthassa. Köszönjük újból!

23-án tartottuk első rendes évi közgyűlésünket, amelyen úgy a tagok, mint vendégek szép számban vettek részt.

A közgyűlést egyesületünk ideiglenes elnöke, Bédy Schwimmer Rózsa nyitotta meg lendületes szavakkal. A Központ kiküldöttjéknél Feldmár Kornélia kartárs üdvözölte és buzdította munkára az egyesületet.

Spádi Adél titkár beszámolt az egyesület eddigi működéséről. Titkári jelentése megmutatta, hogy a tisztikar nem hiába fáradt, hogy fáradságos munkájának megvan az eredménye. A legválságosabb időket túléltük, a kezdet nehézségeit leküzdöttük. A megkezdett úton kitartással és főként összetartással tovább haladva, megmutathatjuk a kételkedőknek és kishitűeknek, hogy a nő is megállják a helyüket a komoly egyesületi életben.

Tartott az egyesület gyors-, gépirási, könyvelési és német nyelvi tanfolyamokat. Az előadások, melyeket

részint aradi, részint budapesti és egy esetben külföldi előadó tartott, nagyon szépen sikerültek és nagy látogatottságnak örvendtek. Ugyiszintén a vita-délutánok is. Mégegyszer köszönet az előadókknak!

Taub Aranka ajánlatára a közgyűlés a tisztikarnak jegyzőkönyvi köszönetét fejezte ki.

Koczián Justin pénztári jelentése után a számvizsgáló-bizottság jelentésére a közgyűlés a felmentvényt megadta.

A jövő évi költségvetéshez hozzászólott Groszmuk József választmányi tag és Bedy-Schwimmer Rózsa. A közgyűlés a betérjesztett költségvetést elfogadta.

Ezután egyhangúlag a következőket választotta meg a közgyűlés: Elnök: Gööz Aranka. Alelnök: özv. Fekete Józsefné. Titkár: Spádi Adél. Pénztáros: Oprin Emília. Ellenőr: Reiner Irén. Jegyző: Bisam Helen. Háznagy: Kiss Aranka. Könyvtáros: Barcza Etelka. Számvizsgálók: Angyal Etelka, Kreffly Aranka, Spitzer Hermin. Választmány: Faragó Rezső, Groszmuk József, Gyurits Mariska, Hell Erzs, Koczián Justin, Mihálylovits Julia, Pataki Róza, Reyer Zseni, Robicsek Szerén, özv. Rosenstein Izidorné, Schiller Anna, Simon Ilona, Simon Irén, Szöllösi István, Taub Aranka és Weisz Szerén.

Gööz Aranka elnök az elnöki szék elfoglalása után a maga és a megválasztott tisztikar nevében kijelentette, hogy nem mint megtiszteltetéssel fog a tisztikar díszelni, hanem úgy fogadja el a tisztségeket, mint olyan hivatal, amely súlyos, de annál kedvesebb kötelezéseket ró annak minden egyes tagjára és hogy az egyesületet és annak ügyeit lelkiismeretesen és buzgalommal fogja szívén viselni és előbbre vinni.

Helyettes elnökünk, Bedy-Schwimmer Rózsa tehát átadta az elnöki tisztséget és hogy saját szavaival éljünk, „a cselédkönyvet kiállítottuk és beirtuk, hogy jól szolgált.” Igen. Schwimmer Rózsa volt egyesületünk lelke mindenkor. Neki köszönhetjük, hogy megalakultunk, de neki köszönhetjük azt is, hogy válságos nehézségek mellett is fennmaradtunk, hogy egyesületünk nem veszett el a sok száz semmitmondó, csendes egyesület között, hanem ellenkezőleg Arad társadalmának egyik számottevő tényezője lett. Neki köszönhetjük, hogy élünk. Ő volt az, aki segítségünkre jött, mikor bajban voltunk és nem fáradt ki soha, sem a szavakkal való buzdításban, sem a tényleges, súlyos munkában. Nem köszönhetjük eléggé és nem tudjuk szavakkal eléggé kifejezni, mit kell tulajdonképpen neki köszönnünk. Talán valamiképpen megközelíti, ha azt mondjuk: Mindent! Tiszteletünk csekély jeléül a közgyűlés tiszteletbeli; taggá akarta megválasztani Bedy-Schwimmer Rózsát, de ő ezt a meghatározottabban visszautasította. Fogadja még egyszer ezúton is köszönetünket és hálánkat. Es hálánk és köszönetünk jeléül azt az erős ígéretet, hogy igyekezzünk mindenkor nyomában járni és azt az egyesületet, amelyet ő alakított, az ő tanításai nyomán mindig előbbre vinni, míg egyszer megmutathatjuk, hogy nem méltatlanokra pazarolta szeretetét és munkáját!

Gööz Aranka indítványára a közgyűlés hálánk kifejezésékepen tiszteletbeli tagjává választotta Mrs. Carrie Chapman-Catt-et és Varjassy Lajost, Aradváros polgármesterét.

A közgyűlés ezután Bisam Helen indítványát tárgyalta. Ő azt ajánlotta, hogy a kartársi összetartás megőrzésére tartson az egyesület összejevetelt a Baross-parki kioszkban. Schiller Anna azt indítványozta, hogy a nő-tisztviselők egészségének fejlesztésére szervezzen az egyesület rendszeres tomagyakorlatokat. A közgyűlés mindkét indítványt elfogadta és elnök éltetésével oszlott szét. Közgyűlés után kedélyes összejevetel volt a Baross-park kioszkjában, ahol 8 új tag jelentkezett.

Összejevetel: Minden szerdán este 8 órakor összejevetel a Baross-park kioszkjában. Jöjjenek el összes kartársaink és hozzák el mindazon nő-tisztviselőket, akik még nem tagjai egyesületünknek. Az összejeveteleken szeszes italok fogyasztása ki van zárva.

Kirándulásokat is tervezünk a nyári hónapokra. Közlebbit a napi sajtó útján.

Tagszerzés: Ne nyugodjunk, amíg minden aradi nő-tisztviselő egyesületünkhez nem tartozik.

Tagdíjat f i z e s s ü n k ! BISAM HELEN,

Szombathely.

Május 23-án tartott közgyűlésünk a kitűzött napirenddel, indítványok nélkül folyt le. A régi tisztikar és a választmány újból megválasztott, csupán az időközben üreedsébe jött tisztségekre nézve történt változás és pedig Aszódi Jolán és Bruckner Margit számvizsgálókul, Goldschmid Frida és Rosenberger Berta választmányi tagokul választattak.

A közgyűlést a Nőtisztviselők Országos Egyesülete nevében Grossmann elnök és Wilhelm titkár, továbbá az Aradi Nőtisztviselők Egyesülete, Schwimmer Rózsa és egy távollevő választmányi tag: dr. Körösi Aladár táviratban üdvözölték.

A közgyűlésen bemutatott évi jelentést, mely eddigi működésünk összegezését és elszámolásunkat tartalmazza, az érdeklődők nyomtatásban megkaphatják az egyesületben.

A közgyűlést választmányi ülés előzte meg, mely egy tagszerző, egy tanügyi és egy kirándulásokat szervező bizottságot küldött ki, amelyeknek kötelességévé tette, hogy a magukra vállalt dolgokban mindenkor a legnagyobb buzgalommal járjanak el.

A tagok társas érintkezésének és fokozottabb érdeklődésének felkeltése érdekében elhatároztuk, hogy a nyári hónapokban a Hérics-féle kerti helyiségben minden hónap első és harmadik szombatján, vacsora után összejeveteleket tartunk. Első összejevetelünk június 5-én lesz. Jelenjünk meg minél számosabban.

Elhatároztuk továbbá, hogy a Nyári Színkör igazgatójánál, a Sport-Egylet vezetőségénél, valamint a Geist és Divald-féle uszodáknál kedvezményes jegyek szerzése érdekében közbenjárunk.

Végül egy idegenbe szakadt tagtársunk panaszos levelét intéztük el.

Üdülőtelepünkre eddig csak egy jelentkező van.

A június folyamán rendezendő Lánicz-pusztai kirándulás és egy majális dátumát, valamint közlebbi részleteit a helyi lapok útján annak idején közöljük.

TROMBITÁS ERZSI.

Temesvár.

Meghívó a f. é. június hó 6-ára délelőtt 10 órakor egyesületi helyiségünkben a következő tárgysorozattal tartandó első rendes közgyűlésünkre:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztári jelentés,
4. Tisztikar és választmány megválasztása.
5. Bedy-Schwimmer Rózsa előadása a londoni kongresszusról.

Legyen ott minden tagtársunk. Érdeklődő vendégeket is szívesen látunk. – Alapszabályaink jóváhagyva visszaérkeztek a minisztériumtól avval a megjegyzéssel, hogy az állasközvetítés – mint eredetileg tulajdonképen kontemplálva is volt – csak egyesületi tagjaink részére és díjmentesen működjék. Kérjük mindazokat, kik vagy állást akarnak, vagy pedig üres állást tudnak, hogy ezt Tenner Dóra kisasszonynál (Kereskedelmi Iparkamara) bejelenteni szíveskedjenek, hogy ezáltal az ő működését is megkönnyítsük és állasközvetítésünket intenzívebben fejleszthessük. – A tenisz-térre vonatkozólag elintéztést a várostól nem kaptunk és így valószínűleg ez a tervünk csak jövő évben fog kivitelre kerülni.

Kérjük tagdíjainkkal hátralékban levő tagtársainkat, hogy a tagdíjakat pontosabban fizessék be, mert az egyesület munkája csak akkor folyhat akadálytalanul, ha minden tagtárs megteszi a kötelességét.

MENDELSONN HERMINA.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE VÁLASZTMÁNYÁNAK ÉVI JELENTÉSE.

A XI. rendes közgyűlés elé terjesztve 1909 évi április 25-én.

Tisztelt Közgyűlés!

Az elmúlt egyesületi év munkáját 17 választmányi ülésen, 3 tagértekezleten, 1 rendkívüli közgyűlésen és számos tisztikari ülésen beszéltük meg és irányítottuk.

Első választmányi ülésünkön a tisztikara következőképpen alakult meg: Alelnökök: Grossmann Janka, Pogány Paula, titkár: Willhelm Szidónia, pénztáros: Schnur Nelly, ellenőr: Seidberg Róza, jegyzők: Taubner Margit, Kerner Mária, könyvtárosok: Dános Jetty, Klein Sarolta, ügyész: dr. Besnyő Béla, ház-nagy: Szabados Klotild. A megválasztott tisztikar buzgón teljesítette olykor súlyos és mindig sok időt igénylő munkáját. Évközben Schnur Nelly, aki 4 éven át teljesítette elismerésre méltó pontossággal a pénztáros teendőit, leköszönt eme tisztségéről. Nem mulaszthatjuk el, hogy Schnur Nelly tagtársunknak fáradságos munkájáért e helyütt is köszönetet mondjunk. A pénztárosi teendőket 1908 július 1-je óta Klein Frida választmányi tag végezte. Dános Jetty más irányú elfoglaltság miatt nem vállalhatta el a könyvtárosi tisztséggel járó munkát; helyette Braun Máriát választottuk meg.

Miután a múlt évi közgyűlés elnököt nem választott, az alelnökökre hárult az egyesület vezetésének nehéz feladata. Munkájuk támogatására tanügyi, vidéki szervezkedési tagszerző, üdülőtelep-, könyvtár- és kirándulások rendező bizottságokat kértek fel, mely bizottságokban úgy a választmány több tagja, valamint a rendes tagok szép számban működtek.

Egyesületünk tudvalevőleg fennállása óta kapcsolatot tart fenn úgy a kartársi egyesületekkel, valamint a magyarországi nőegyesületekkel. A Magántisztviselők Országos Szövetségének tanácsában Grossmann Janka alelnök képviselte az elmúlt évben egyesületünket. Ebbe a tanácsba a szövetség közgyűlése közvetlenül beválasztotta Szabados Klotild, Taubner Margit és Willhelm Szidónia tagtársainkat. A Magyarországi Nőegyesületek Szövetségében Schwimmer Rózsa képviselte egyesületünket, a Nemzetközi Női Szavazati jogi kongresszuson pedig, mely 1908, év június havában tartottott Amsterdamban, Grossmann Janka alelnök. Ő kivülről egyesületünk tagjai közül résztvettek a kongresszuson Schwimmer Rózsa, Szabados Klotild és Taubner Margit.

Az elmúlt esztendő taggyarapodását a következő táblázat mutatja:

Legutolsó jelentésünkben kimutattunk:

	1537 rendes, 326 kültagot és 32 párt. tagot,		
felvettünk az idén	279	26	–
kilépett	71	12	–
töröltünk	22		
kizártunk	1		
meghalt	1		
van jelenleg:	1721 rendes, 340 kültag és 32 pártolótág.		

összesen 2093 tag a központi egyesületben, a csatlakozott vidéki egyesületekben pedig Aradon 137 tag, Temesvárt 150 tag, Nagy-Váradon 74 tag, Szombathelyt 169 tag, összesen tehát a csatlakozott egyesületekkel együtt 2623 tag.

Szokatlansága miatt talán fel fog tűnni a tisztelt közgyűlésnek a sok kilépés. Magyarán szolgálgjon, hogy legnagyobb része a kilépőknek elhagyta a tisztviselői pályát. A férjhezmenés a mostani célszerűtlen háztartási berendezések mellett vagy arra készítette tagtársainkat, hogy a háztartás vezetésének munkáját cseréljék fel az iroda munkájával, vagy arra, hogy férjüknek üzemében vállaljanak munkát. Ezek mint kültagok nagyrészt megmaradtak egyesületünk kötelékében.

Egy másik igen fontos, bennünket új munkára sarkaló ok, hogy tagtársaink egyre este egyesületünket jól működő állásközvetítő-intézetnek tartja, melytől sem többet, sem kevesebbet nem vár, mint a lefizetett tagsági díj ellenében jó állást. Ha ez a jó állás megvan és 2-3 esztendő azt a hamis meggyőződést érlelte meg tagtársunkban, hogy most már egész életére van kenyerre, megcsappan érdeklődése az egyesülettel szemben és következik a kilépés. Ezt a meggyőződést a kérdéseinkre vett válaszokból merítettük, melyek kivétel nélkül így szólanak: „Az egyesület működése ellen semmi kifogásom, kilépésem oka az, hogy már jó állásba helyeztek és így nincs többé szükségem az egyesületre.” Egy másik variáció pedig így hangzik: „Nem érek rá bemenni az egyesületbe, nem vehetek részt a társas összejöveteleken, mert családi köteleseim ezt nem engedik, jó állást kaptam, az egyesületnek semmiféle hasznára sem lehetek, tehát kilépek.”

E válaszok hatása alatt a legsürgősebb köteleesség gyanánt ismertük fel, hogy az egyesülethez tartozó tagoknak ne csupán jó intézmények, jó tanfolyamok, jó állásközvetítés,

magas színvonalú lap, üdülőtelep, könyvtár, társas összejövetel, felolvasások, kirándulások stb. stb., útján nyújtunk sokat, hanem, hogy a tagokat ezen intézmények célszerű felhasználására szoktassuk, gondolkodásukat, felfogásukat ezekben a kérdésekben irányítsuk, hogy ne csupán tagtársakat, hanem igazi kartársakat, igazi elvbarátokat neveljünk belőlük.

Minden egyes kartársunknak saját érdekében van szüksége arra, hogy az egyesületben ne csak annak intézményeit keresse, hanem ennél nagyobb, mélyebbre, messzebbre ható célját lássa és megértse. E megértés közvetítése, e tisztánlátás növelése céljából az összejövetelnek egy új formáját léptettük életbe az idén egyesületünkben. A szokásos szerda esti előadások és a nyáron a szabadban rendezendő összejövetel közé ékeltük – egyelőre ideiglenesen – a szerdai vitaesteket szakkérdések és társadalmi kérdések, megvitatására. Összes tagtársainkat arra kérjük, hogy ezen estélyeket minél nagyobb számban látogassák és a vitákban való részvételük által támogassanak bennünket fentjelzett törekvésünkben.

Az idei esztendő legfontosabb eseményeiből kiemeljük az ipartörvény revízióját. Akik egyesületünk munkáját figyelemmel kísérik, tudják, hogy már évek hosszú során át sürgetjük jogviszonyaink szabályozását. Most végre megtörtént e téren az első határozott lépés, a kereskedelemügyi kormány elkészítette és nyilvánosságra hozta az ipar gyakorlásáról, valamint az ipari és kereskedelmi alkalmazottak védelméről szóló törvényjavaslatot, amely eredeti formájában a mi jogviszonyaink rendezésére is kiterjed, ha nem is minden irányban. Egyesületünknek is megküldte a kormány a törvényjavaslatot, melyet több tagértekezleten és egy rendkívüli közgyűlésen vitattuk meg tagtársainkkal. Megjegyzéseinket kellő időben felterjesztettük a kereskedelemügyi minisztériumhoz, de igyekszünk azoknak a törvényjavaslat felett most folyó tanácskozmányon is érvényt szerezni. Felemlítendőnek tartjuk, hogy ez az első eset, amikor hivatalos helyről meghívást kapunk arra, hogy álláspontunkért helyt álljunk és hivatalos szaktanácskozmányban résztvegyünk. Ha azt vesszük tekintetbe, hogy egészen csekély taglétszámmal bíró kartársi és főnöki egyesületeket állandóan meghívunk hasonló esetekben szakvéleményük kifejtésére, úgy nem nagyhorderejű esemény nagy taglétszámmal bíró, 12 év óta intenzív szociális munkát végző egyesületünk meghívása. De ha tekintetbe vesszük, hogy a női munkát mennyire lebecsülték eddig, hogy egyesületünket csupán azért nem vették kellő figyelembe, mert nők egyesülése volt, akkor egyesületünknek mostani bevonását a komoly szakmunkába a legnagyobb örömmel üdvözölhetjük. A meg-

alkotandó törvény hivatva van évekre rendezni munkaviszonyainkat; szabályozni fogja ez a törvény a munkaszerződés, a munkaidő, a szabadságidő, a felmondás, az állásközvetítés, az egyesülés kérdését, amelyek egytől-egyig létérdekünkbe vágnak. Nagy örömünkre szolgál tehát, hogy kartársaink iránti kötelességünknek eleget tehetünk és résen állhatunk ott, ahol esetleges jogok csorbítása céloztatik s ahol esetleges előnyöket kivívni lehet.

Összetartva a többi kartársi egyesületek küldöttjeivel, hisszük, hogy ha mi alkalmazottak számbelileg kevesebben vagyunk is, mint az ott megjelenő munkaadó küldöttek, ami nagyobb igazságunk és megbízóink hatalmas tömege súlyt ad majd véleményünknek. A szaktanácskozáson egyesületünket Grossmann Janka és Pogány Paula alelnökök, Willhelm Szidónia titkár, Schwimmer Rózsa és Szabados Klotild képviselik.

Még egy jelentős törvénytervezet került a lefolyt év első felében az illetékes egyesületek elé: a vasárnapi munkaszünetről szóló.

A vasárnapi munkaszünetet tudvalevőleg ma csak rendelet útján élvezzük. Számtalanszor hangoztatott követelésünk volt tehát az, hogy végre törvény biztosítsa ezt a pihenőnapunkat. A vasárnapi munkaszünetre vonatkozó törvényjavaslat azonban olyan hiányos, sőt vidéki kartársainkra nézve oly hátrányos rendelkezéseket vett tervbe, hogy kénytelenek voltunk ezen tervezet törvénybe iktatása ellen tiltó szavunkat felemelni. Akciót indítottunk, meghívtuk az összes kartársi egyesületeket közös eljárás megállapítására. A férfi kartársak kívánságával ez alkalommal félúton találkoztunk és az együttes megbeszélés eredményeképpen nagy tiltakozó gyűlést rendeztünk 1908 szeptember 27-én több kartársi egyesülettel egyetemben, amely nagygyűlésen a teljes kivétel nem ismerő, 36 órai vasárnapi munkaszünetet követeltük, úgy a fővárosi, mint az összes vidéki alkalmazottak számára.

Ezen nagygyűlés határozati javaslatot fogadott el, melyet az illetékes minisztériumokhoz elküldöttünk. Ezt az akciót az a memorandum előzte meg, melyet több tisztikari és egy taggyűlésen együttesen megvitatva szerkesztettünk a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó tervezet sérelmes pontjai kiküszöbölése érdekében. A vasárnapi munkaszünetre vonatkozó törvénytervezet is szaktanácskozmány elé került, melybe azonban egyesületünket nem vonták be. E szaktanácskozmányon kompromisszum jött létre a főnökök és alkalmazottak testületeinek képviselői között. A törvényjavaslat jelenleg az országos ipartanács előtt fekszik.

Hogy addig is, amíg törvény biztosítja összes kartársaink vasárnapi munkaszünetét,

ne legyenek kénytelenek ezt nélkülözni olyan irodák alkalmazottai, amelyek nem a kereskedelemügyi minisztérium fenhatósága alá tartoznak, mozgalmat indítottunk az idén is az ügyvédi, közjegyzői, szabadalmi stb. irodák alkalmazottainak vasárnapi munkaszünete érdekében. Emlékiratban fejtettük ki az előzőleg tagértekezleten megbeszélte követeléseket. Az emlékiratot megküldöttük a kereskedelemügyi és igazságügyi minisztereknek, az ügyvédi kamaráknak, a szabadalmi ügyvivők egyesületének stb.-nek. Kértük, hogy törvényben biztosítsák ezen irodák alkalmazottai számára is a teljes, kivételt nem ismerő vasárnapi munkaszünetet és rendeljék el ezen alkalmazottaknak betegség esetére való biztosítását.

Az ügyvédi kamarában mutatkozott is valamelyes hangulat a dolog mellett, amennyiben Messinger Simon dr. indítványát, mely szerint a kamara mondja ki tagjaira kötelezően a vasárnapi munkaszünet betartását, a kamara közgyűlése elfogadta. Információink alapján tudjuk azonban, hogy a legtöbb ügyvédi irodában a határozatot be nem tartják, sőt a kamara válaszmányának tagjai maguk is megszegik. A kamara pedig ellenőrzést nem gyakorol és nem él fegyelmi jogával. Ismét világos bizonyíték amellett, hogy egyesek jóakaratól nem tehetünk függővé semmiféle fontos kari kérdést, hanem törvény útján kell ezeket szabályozni.

A Szombathelyi Nőtisztviselők Egyesülete, mint egyesületünk fiókja, szintén tartott a vasárnapi munkaszünet tárgyában nagygyűlést, melynek előadója Schwimmer Rózsa, a vidéki szervezkedés vezetője volt. Ebből a nagygyűlésből kifolyólag felhatalmazták egyesületünket, hogy a vidéki kartársak vasárnapi munkaszünete érdekében a legmesszebbmenőbb akciót indítsuk; ugyanezt a felhatalmazást kaptuk a pécsi, nagyvárad, temesvári és aradi fiók-egyesületektől. A benyújtott emlékiratban ennek megfelelően, kapcsolatban az általános, kivételt nem ismerő, 36 órás vasárnapi munkaszünet követelésével, bőven foglalkoztunk a vidéki kartársak helyzetével.

A fővárosi kartársi egyesületekkel egyetemben még egy nagygyűlést rendeztünk a nagykereskedések 6 órás zárórája érdekében.

Szükségtelen e helyütt magyaráznunk, hogy milyen horderejű vívmány volna a záróra rendezése tekintetében, ha a nagykereskedések 6 órás záróját az egész vonalon ki tudnánk vinni. Az összes üzletek, ipari és kereskedelmi irodák kedvezőbb záróra járt volna maga után.

Itt emlékezünk meg arról a nagygyűlésről is, amelyről a főváros összes magántisztviselői és kereskedelmi alkalmazottai a vidéki kar-

társak hozzájárulásával rendeztek 1908. nov. 29-én a fővárosi Vigadó nagytermében.

Ezen a nagygyűlésen állást foglaltak kartársaink a választójogi törvényjavaslatnak plurális és a nőket kizáró tervezete ellen. A nagygyűlés, amelyen számos nőtisztviselő is résztvett, határozati javaslatot fogadott el, amelyben az általános, egyenlő, a nőkre is kiterjedő titkos választójognak törvénybe iktatását követelte.

Különösképpen az önálló keresettel bíró nők választójogát, tehát a nőtisztviselőket is követelte az az értekezlet, melyet a Feministák Egyesülete rendezett 1908. dec. 27-én. Az értekezlet előadója Trombitás Erzsébet tagtársunk volt, a Szombathelyi Nőtisztviselők Egyesületének titkára.

Abból az alkalomból, hogy az állami díjnokok fizetésrendezésének kérdése került a képviselőház elé, aktuálissá vált az állami díjnoknők helyzetének javítása.

A fizetésrendezésre vonatkozó törvényjavaslat a díjnoknőkre nézve sérelmes pontokat tartalmaz. Míg eddig egyformák voltak a nyomorúságos napdíjak, a mostani tervezet úgy a napdíjak, mint az előléptetés tekintetében különbségeket javasol a díjnoknők hátrányára. Alapszabályszerű kötelességünknek eleget téve, egyesületünk körlevélben hívta meg a közvetlenül érdekelteket, felajánlva nekik egész szervezetünk erejét helyzetük javítására. S noha semmiféle feltételhez sem kötöttük ezen ajánlatunkat, még azt sem követeltük, hogy a nagyrészt szervezetlen díjnoknők egyesületünkhöz csatlakozzanak, mindazonáltal az egybehívott értekezleten a díjnoknők elenyésző csekély számban jelentek meg. Egy második és harmadik felhívásunk sem járt sokkal több eredménnyel. A megjelentekkel végtében abban állapodtunk meg, hogy emlékiratot nyújtunk be érdekükben az illetékes minisztériumhoz. Az emlékirat átadását és e tárgynak a képviselőházban való megvédését du. Bródy Ernő orsz. képviselő volt szíves magára vállalni.

Az év folyamán az az eszme merült fel és került több együttes ülésen tárgyalás alá, hogy az ország összes magántisztviselői és kereskedelmi alkalmazottai egy együttes nagy szövetségbe tömörüljenek, illetve, hogy a jelenleg létező egyesületeik fuzionáljanak.

Tárgyaltuk, vitattuk az eszme keresztülvihetőségét több, a kartársi egyesületek küldötteivel tartott együttes ülésen és arra az eredményre jutottunk, hogy egy olyan fúzió, mely megfosztaná az egyesületeket benső függetlenségüktől és annak a lehetőségétől, hogy esetleges speciális érdekeikért külön-külön is sikra szálljanak, a nőtisztviselői kar mai állása mellett számunkra kivihetetlen.

Azonban szükségesnek és keresztülvihetőnek tartjuk egy olyan kötelék alakítását, mely a kari érdekek politikáját irányítani volna hívva, de emellett az egyesületek autonómiáját semmiképpen nem sérti. Ennek az eszmének sikerült is már több egyesületet megnyernünk. Egy ilyen kötelék megalakítása most van folyamatban.

Áttérve a vidéki tisztviselőnek szervezésének kérdésére. közölhetjük a tisztelt közgyűléssel, hogy a vidéki kartársak szervezése képezte az idej esztendő egyik legfontosabb és legeredményesebb munkáját.

A szervezés munkájának eredményeképpen 1908 szept. 6-án alakult meg a Temesvári Nőtisztviselő és Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesülete, szept. 8-án pedig az Aradi Nőtisztviselő Egyesülete. Ezen egyesületek önálló alapszabályokkal és autonómiával bírnak és egyesületünkhöz csatlakozva, mint annak vidéki fiókjai működnek. Temesvárt Tenner Dóra és Glöckner Sári, Aradon Spádi Adél páratlan buzgalmukkal segítették az egyesületek megalakítását. Mindkét szervezet szép taglétszámmal indult és értékes munkát fejt ki a vidéki kartársak érdekében. Az 1908. esztendőben megalakult szombathelyi egyesület munkásságáról tájékoztatva van a t. Közgyűlés azokból az értékes jelentésekből, melyeket Trombitás Erzsébet tagtársunk, a szombathelyi egyesület titkára hivatalos lapunkban közöl. Egy virágzó szervezet képét kapjuk, ha ezeket a jelentéseket elolvassuk, A Szombathelyi Nőtisztviselő Egyesülete Szombathelyt azt a helyet tölti be, melyet a mi egyesületünk a fővárosban töltött be addig, míg az általános nőmozgalom egy másik szervezetben, a Feministák Egyesületében otthonra nem talált. Központja a vidék női kulturális törekvéseinek és kari munkája mellett nagy szolgálatokat tesz az általános nőmozgalom törekvéseinek előbbrevitelében.

Nagyváradon egy ideig pangott az egyesületi munka, azonban most már van reményünk arra, hogy Ágoston Péterné és Leinwand Etel vezetése alatt ez az egyesület is éppoly eredményes munkát végez, mint többi fiókegyesületeink.

Vidéki egyesületeink munkájáról szólva, lehetetlen meg nem emlékeznünk arról a nagyszabású tevékenységről, melyet egyesületünk sok éven át volt elnöke, Schwimmer Rózsa az elmúlt évben a vidéki szervezkedés érdekében kifejtett. Még az ő tüneményes munkabírása mellett is szinte hihetetlen munkatömeget dolgozott fel. Csak az tudja kellőképpen méltányolni, milyen munkával értük el a vidéki szervezkedés terén kimutatott eredményeket, aki maga is résztvett a szervezés fáradságos és hálátlan munkájában. Ennek a munkának

az oroszlánrészét Schwimmer Rózsa végezte ebben az évben, akinek e helyen is hálás köszönetet mondunk önfeláldozó munkásságáért.

Brassó és Pozsony városokban is tettünk kezdeményező lépéseket fiókegyesületek megalakítása érdekében. Brassón Politzerné Goldberger Gizella és Morvai Lajosné tagtársak fejtették ki nagy tevékenységet. Meghívásukra el is utazott Schwimmer Rózsa tagtársunk Brassóba, azonban nemzetiségi egyenlőtlenségek meghiúsították az ottani kartársak törekvését.

Miután egyesületünk csakis gazdasági alapon álló szervezeteket létesít és irányít, nem voltunk hajlandók olyan egyesületeket alakítani, melyeknek nemzetiségi jellegük van. Úgy halljuk, hogy a szervezkedés eszméje Brassóban mégsem kallódott el és hogy az ottani szász tisztviselőnek külön egyesületbe tömörültek. A Brassóban működő magyar tisztviselőket azt óhajtották erre, hogy nekik is alakítsunk fiókegyesületet. Fentebb kifejtett okoknál fogva ezt nem tettük és a magyar tisztviselőnek központi egyesületünk tagjai maradnak. Remélhetőleg sikerül velük megértetnünk, hogy két-három nőtisztviselő-egyesületnek egy városban célja nincs és csakis minden egyéb szempont kizáró, egyedül gazdasági alapon nyugvó együttes szervezkedésnek van létjogosultsága.

Szegedi kartársaink ismét hozzánk fordultak azzal a kéréssel, hogy legyünk segítségükre izoláltan álló, pangó egyesületüket akcióképessé tenni. Készséggel felajánlottuk munkánkat, de úgy látszik, a szegedi kartársak törekvése ismét nem vezetett sikerhez, mert a kapcsolatot nem tudták megvalósítani; így a szegedi egyesület továbbra is csak névleg létezik, a kartársak érdekében semmiféle tevékenységet nem fejt ki és teljes tétlenségben vesztegel.

A nagy propaganda, amelyet országszerte kifejtünk a nőtisztviselő szervezése érdekében. Szabadkán is visszhangra talált, ahol is önálló nőtisztviselő-egyesület alakult fiókegyesületeink mintájára. A központtal való kapcsolatot akkor óhajtják létesíteni, ha megerősödtek. Véleményünk ugyanaz, hogy egy kis vidéki egyesület fellendüléséhez tapasztaltabb vezetés és útbaigazítás kell és attól tartunk, hogy a szabadkai egyesület éppúgy, mint a szegedi, nem lesz képes céltudatos, a nőtisztviselői kar érdekeinek megfelelő munkát végezni, de azért örömmel láttuk a szervezkedésnek ezt a formáját is.

Hogy mennyire hátrányos, ha vidéki kezdő egyesületek évek során át gyűjtött tapasztalataikat magukéva nem teszik, az világosan tűnik ki a Pécsi Nőtisztviselő Egyesülete sorsából. Ez az egyesület szeparatiztikus irányt követett, kikért véleményünket

nem tette magáévá és csatlakozott a Pécsi Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesületéhez. Dacára ama többször kifejtett nézetünknek, hogy nem látjuk arra érkezettnek az időt, hogy olyan fúziót létesítsünk a férfikartársak egyesületével, amely a mi speciális nőtisztviselői érdekeink előmozdításának nem nyújt kellő garanciát és autonómiánkat teljesen érintetlenül nem hagyja, a pécsi egyesület mégis fuzionált. Rövid néhány hét után elvesztette anyagi önállóságát, s így munkaképességét is, aminek az lett a következménye, hogy ki kellett mondania a feloszlást.

Ezzel, tisztelt Közgyűlés, beszámoltunk az elmúlt év amaz eseményeiről, melyek a tisztviselői kar gazdasági érdekeit előmozdítani, a pálya előnyeit fokozni lesznek hivatva. De hiányos maradna ez a felsorolás, ha nem ismertetnők pár szóval azokat a törekvéseket is, amelyek a női kereskedelmi szakoktatás reformálására irányultak az elmúlt esztendőben.

Legfontosabb kötelességünknek ismertük el mindig, hogy szervezetségünket a nőtisztviselők szakképzésének kiépítése érdekében latba vessük. Számatalan memorandumunk fekszik az illetékes hatóságok előtt, melyekben olyan állami vagy városi női kereskedelmi iskolák létesítését szorgalmazzuk, amelyekben a leányokat a tisztviselői pályára legalább is oly képesítéssel lássák el, mint férfikartársaik. Kértük a rendszeres női kereskedelmi iskolák létesítését, vagy bebocsátást a fiúk számára létező ilyen szakiskolákba. Minden ezirányú lépésünk ezideig sikertelen maradt, egyesületünknek sem adták meg a koncessziót egy 3 esztendőre terjedő, a szükséges szak tudást közvetítő iskola létesítésére.

A szakképzés javítása érdekében kifejtett propagandánk eredményeképpen csak az mutatkozik, hogy komoly pedagógiai és társadalmi körökben e kívánság jogos voltát végre elismerik.

Ezen felismerés alatt a IV. ker. felsőbb leányiskola és leánygimnázium igazgatója arra kérte a főváros tanácsát, hogy a vezetése alatt álló iskolát 6 esztendei tantervvel bíró női kereskedelmi iskolával bővítsék. A Magyar Kereskedelmi Csarnok is foglalkozik egy női kereskedelmi iskola létesítésének tervével, bekereste erre vonatkozó véleményünket és felterjesztéseink másolatát, melyeket készséggel meg is adtunk. Több női magániskola tulajdonosát is foglalkoztatja kereskedelmi iskola létesítésének terve.

Amint ezen adatokból kitűnik, a társadalom több rétegében visszhangra talált jogos követelésünk. Hisszük, hogy a kezdeményezések eredményre vezetnek és hogy a jövő esztendőben végre megadják majd a leányoknak is a lehetőséget, hogy pályájukra meg-

szerezzék a szükséges szakkiképzést. Bízunk benne, hogy azok, akiket a társadalom hatalommal felruházott, nem fogják továbbra is a társadalom egy nagy tétégének életküzdelmét megnehezíteni, hanem megadják a lehetőségét annak, hogy a létért való küzdelemhez a szükséges eszközökkel elláthassák magukat a tisztviselőknél is.

Az elmúlt esztendőben határozta el a Kereskedelmi Akadémia vezetősége, hogy főiskolai tagozatára nőket is felvesz érettségi bizonyítvány alapján. Ezt a haladást örömmel regisztráltuk volna, ha kiterjedt legott a Kereskedelmi Akadémia ama három osztályára is, melyeket a középiskola négy osztályának elvégzése után lehet látogatni. Egyelőre ilyen iskolákra van szükség, mert a főiskolai tanfolyamra – közbeeső iskolatípus hiányában – csak elvétve akad jelentkező.

Az egyesületünk által fenntartott továbbképző tanfolyamokat Schuller Alajos igazgató jóvoltából, a városi tanács engedélyével, ismét a felsőerdősor-utcai leányiskolában helyeztük el. A tanfolyamokra kizárólag gyakorlatot, vagy női kereskedelmi iskolai bizonyítványt felmutató növendékeket vettünk fel. Igen sok jelentkezőt vissza kellett utasítanunk a tanfolyamokról rossz előképzettsége miatt. Igyekezünk az ilyen gyenge előképzettséggel bíró leányokat, akiknek nyelvismereteik sincsenek, lebeszélni ama szándékukról, hogy a tisztviselői pályára lépjenek, magyaráztuk nekik, hogy a női kereskedelmi iskola elvégzése és nyelvismeret nélkül nem boldogulhatnak ezen a pályán. Tartunk tőle, hogy a mi jóakaró magyarázatunk nem mindig használ és ezek a visszautasítottak lesznek növendékei a gombamód elszaporodó gép- és gyorsíró-iskoláknak, hogy mégis a tisztviselői pályára lépnek a maguk és a pályán működő összes kartársak óriási kárára.

Tanfolyamainkra felvettünk:

könyvvitelre	10
magyar gyorsírásra	26
német	21
„ nyelvtanra	43
gépírásra	69
angol nyelvre (kezdő)	10
„ (haladó)	7
francia nyelvre	5
Összesen:	191 növendéket.

Ezek közül 4 tandíjmentesen látogatta a tanfolyamot.

A könyvviteli tanfolyamon Salgó Béla igazgató tartotta az előadásokat. A gyorsírást Grossmann Janka okleveles gyorsírás-tanítónő, Kerner Mária és Grossmann Aranka segédtanító-nőkkel egyetemben tanította. A német nyelvtant özv. Gunst Bertaíanné és Hammerschlag Mária, a gépírást Willhelm Szidónia, az angol

nyelvtant miss Beatrice Parkinson, a francia nyelvtant Francine Guillot tanította.

Buzgó, fáradságot nem kímélő, odaadó munkásságukért fogadják egyesületünk tanerői e helyütt is hálás köszönetünk kifejezését.

Kiváló eredményeket felmutató szaktanfolyamainkon kívül minden rendelkezésre álló eszközzel igyekeztünk odahatni, hogy belevessük a köztudatba a szakkiképzés elengedhetetlen követelményét. A főváros tanácsa kérésünkre elrendelte, hogy pályánkat ismertető nyomtatványaink a polgári leányiskola IV. osztályát és elemi iskola VI. osztályát végző összes növendékek között ez iskolák igazgatói útján szétosztassanak. Ezekben a nyomtatványokban évente intjük a leányokat arra, hogy kereskedelmi iskola elvégzése és nyelvismeretek nélkül semmi esette se lépjenek a pályára. Ismertettük az idén pályánkat a Feministák Egyesülete által rendezett pályaválasztási értekezleteken és felhasználtunk minden alkalmat, írtunk hírlapi cikkeket és közleményeket, hogy eloszlassuk azt a téves véleményt, mely – sajnos – rendkívüli mód el van terjedve és abból áll, hogy a tisztviselőnői pályán egyebet nem kell tudni, mint egy kis gépírást és gyorsírást.

Áttérve egy másik igen fontos intézményünkről, az állásközvetítőről szóló kimutatásunkra, jelentjük, hogy az idén a következő volt a forgalom:

állásüresedés	1105
állást kereső	604
elhelyezés	370

A fizetések aránya a következő:

Elhelyeztünk:

40 koronáig terjedő kezdőfizetéssel	46 tagtársat,
50	42
60	53
70	34
80	41
90	26
100	41
110-120	47
130-140	20
150-220	20

Összesen 370 tagtársat.

Bizonyos, hogy állásközvetítési osztályunk útján úgy mint minden esztendőben, az idén is sokkal több tagtársunk jutott alkalmazáshoz, mint ahány elhelyezésről nekünk jelentést tettek. Sajnos, hogy személyes kérelmünk, kinyomtatott szabályzatunk, mind nem elegendő arra, hogy az elhelyezett tagtársakat arra a legprimitívebb kötelességteljesítésre rávegyék, hogy ajánlásunk eredményét minden esetben közöljék velünk.

Sok esetben úgy a cégek, mint tagtársaink részéről étkezett elkésett értesítések gátoltak bennünket még intenzívebb munka kifejtésében.

A sokszor felpanaszolt hiányos kiképzés és a teljesen tanulatlan leányoknak a pályára való tódulása, valamint a cégeknél az az immár megkezdődött felismerés, hogy egyesületünk útján csakis jobb fizetéssel és kedvezőbb munkafeltételek mellett kapnak alkalmazottat, szintén oka annak, hogy nem helyeztünk el összes pályázó tagtársainkat. Igen hosszúra nyúlna ezen jelentésünk, ha keretben részletesen ki akarnók fejteni a felsorolt okok összefüggését egyesületünk munkájával. Tagtársainknak számtalanszor volt alkalmuk erre vonatkozó tapasztalatainkból leszűrt véleményünket tagértekezleteinken és vitaestéinken megismerni.

Sok esetben az álláskeresőt bejelentő tagtárs bejelentését azzal vonta vissza, hogy fizetését emelték már annak pusztá hallatára, hogy az egyesülethez fordult állásért; többen a jelentkezők közül pedig csak abban az esetben változtatnák állásaikat, ha kedvezőbb, lehetőleg osztatlan munkaidőre berendezett hivatalba juthatnának. Megállapíthatjuk, hogy fele az álláskeresőknél alkalmazásban van, csak változtatni óhajtja állását.

Üdülőtelepünk az idén is a Balaton mellett, ez alkalommal Lellén volt. 24 tagtársunk vette igénybe 437 napon át. Lakást, fürdőt, kiszolgálást díjtalanul nyújthattunk tagtársainknak, olcsó ellátásról pedig gondoskodtunk, úgy hogy üdülőtelepünk lesz maholnap tanfolyamaink és az állásközvetítő után legkedveltebb intézménye egyesületünknek. Azok a tagtársak, akik még néhány év előtt lehetetlennek és kivihetetlennek tekintették, hogy család nélkül valamely fürdőhelyet felkereshessenek, vagy akiket addig anyagi körülmények gátoltak ebben, most örömmel néznek a szabadságidő elé, feltételül tűzik ki ennek biztosítását az állás elfogadásánál és már télen jelentkeznek az üdülőtelepre.

Az idén is tettünk lépéseket félárú vasúti jegy elnyerése érdekében, de eddig sikertelenül. Ha sikerül üdülőtelepünket felkereső tagtársaink részére a félárú vasúti jegy kedvezményét kiszélesítenünk, úgy az a tervünk, hogy üdülőtelepünk céljaira az Adria partján, vagy Erdélyben bérelünk lakást.

Foglalkoztunk az idén egy állandó jellegű tisztviselőnői otthon vagy penzió megvalósításának eszméjével. Anyagi eszközök híján lehetetlen volt e tervünk megvalósítása. Keresztülvitelével úgy látszik vagy addig kell várunk, míg a tisztviselőnők átlagfizetése olyan magasságra emelkedik, hogy egy kényelmesen berendezett otthon költségeit jövedelmükből fedezhessék, vagy míg egy emberbarát annyit adományoz egyesületünknek, hogy egy otthon fenntartásához hozzájárulhassunk. Rendszeres egyesületi bevételeink ezt ma meg nem engedik. Mozgal-

mat indítottunk a betegsegélyző pénztáraknál orvosnők alkalmazása érdekében. A Kerületi Munkás Betegsegélyző Pénztár be is rendezett orvosnői rendelést és erre az állásra tagtársunkat, dr. Steinberger Saroltát nevezte ki.

A Ferenc József kórház még nem tett eleget ezen kívánságunknak.

Számtalan esetben nyújtott egyesületünk jogvédelmet tagtársainknak ügyészünk dr. Besnyő Béla ügyvéd útján, irodánk pedig tanácscsal és útbaigazítással szolgált olyan hivatalos munkából folyó vitás esetekben, ahol a jogvédelem szüksége nem forgott fenn. Nyilván tartottuk azokat a cégeket, ahol tudomásunk szerint rossz feltételek mellett dolgoztatják az alkalmazottakat. Ilyen cégeknek tisztviselőnőt nem ajánlottunk és felhívtuk tagtársaink figyelmét rájuk.

Felkértük az év folyamán tagtársainkat arra, hogy miután a rendes tagok szervezése állandó kötelességünk, amire külön figyelmetni nem kell a hozzánk tartozókat, tegyenek kísérletet kültagok szerzése érdekében. Ez a felhívásunk nem nagy sikerrel járt, miert is felhasználjuk ezt az alkalmat, hogy megismételjük kérésünket.

Több új kedvezményt szereztünk ez idén tagtársainknak; részletes kimutatásuk az egyesület tábláján mindenkor ki van függesztve.

Hivatalos lapunk az idén is kedves, tudást fokozó, érdekes olvasmánya volt tagtársainknak. Fentartotta a kapcsolatot, úgy vidéki tagtársaink, valamint azok között a tagtársak és az egyesület között, akik túlságosan távol laknak, ritkábban látogathatják csak az egyesületet és a munkának közvetlenül nem lehetnek részesei.

Az idén hagyta jóvá a belügyminisztérium az 1908. évi okt. 18-án tartott rendkívüli közgyűlésen elfogadott módosított alapszabályokat, melyekben a fiókegyesületek kapcsolatának módja nyert rendezést. Az alapszabályoknak egy másik módosítása kimondja, hogy az eddig pártoló tagoknak nevezett tagok évi 6 korona tagdíjjáruulékkal a kültag elnevezést nyerik, azok pedig, akik egyszer és mindenkorra 100 korona tagdíjat fizetnek az egyesületnek és akiket eddig alapító tagoknak nevezünk, ezentúl mint pártoló tagok jegyeztetnek be.

A VI. ker. előljároság, mint ellenőrző hatóság, két ízben tartott az elmúlt évben vizsgálatot egyesületünkben és pedig 1908 június 25-én és 1909 január 26-án. Mindkét esetben úgy az ügy-, valamint a pénzkezelést a legnagyobb rendben találta.

Nagyobb adományokkal támogatta egyesületünket az elmúlt esztendőben: W. Sz. 250 kor. A Kereskedelmi Bál rendezőbizottsága a bál tiszta jövedelméből 200 kor. Katscher Lipót

pártolótag 60 kor. Besnyő Béla du. A Nő és a Társadalom 1 db részjegyét ajándékozta az egyesületnek; több tagtársunk gyűjtött és adományozott kisebb-nagyobb összegeket az üdülőtelep, a segélyalap javára, könyvekkel gyarapították könyvtárunkat és befizetési lapokat gyűjtöttek nagy mennyiségben. A beérkezett adományokat és gyűjtéseket egyébként állandóan kimutattuk hivatalos lapunkban.

Üdülőtelepünk, valamint állásközvetítőnk költségeit részben ama fényes estélyünk jövedelme fedezte, amelyet Jászay Mari, Ch. Révy Aurélie, Ötvös Gitta, Dienzl Oszkár és Rózsahegy Kálmán művészek közreműködésével rendeztünk 1909 március hó 6-án a Fővárosi Vigadó összes termeiben. Az estély rendkívüli sikeréről beszámoltunk bőven hivatalos lapunkban. Tagtársaink nagy része jelen volt az estélyen, tudják, hogy ez volt eddig a legsikerültebb ilyenféle rendezésünk, úgy a hangverseny magas színvonala, mint óriási látogatottsága tekintetében.

Kedves kötelességet teljesítünk, amikor e helyütt is kiemeljük annak a több mint száz tagtársunknak lankadatlan buzgalmát, akik a rendezés fáradságos munkájával az est sikerét biztosították és hálás köszönetet mondunk nekik mindazok nevében, akik az est sikere érdekében kifejtett fáradságuk anyagi eredményét az állásközvetítő és üdülőtelep útján élvezik.

Szerda esti összejöveteleink ez idén is kedvelt szórakozását képezték tagtársainknak. A szerda, esti összejöveteleket a következő előadók előadásai tették értékesé:

Besnyő Béla dr., Fáber Oszkár, Fieber Henrik dr., Földes Béla, Grossmann Janka, Harkányi Ede dr., Hermann Lola, Hollós István dr., Madzsar József dr., Orbay Mária, Risztics Ilona, Schwimmer Rózsa, Sellő Miksa, Szabados Klotild, Steinberger Sarolta du, Tuszkay Ödön dr., Unterburg Jenő dr., Ziperovskyy Károlyné. Tárgyaltuk ezeken az estéken szakkérdéseken kívül mindazokat a társadalmi, tudományos és művészeti kérdéseket, amelyek bennünket érdekelnek, néhány estét pedig hangversennyel tettünk vonzóvá. Fogadják az előadók e helyütt is hálás köszönetünk kifejezését.

Abból az alkalomból, hogy Minna Cauer asszony, a németországi kartársi egyesületnek (Verein für weibliche Handelsangestellte) megalapítója és 10 esztendőn át volt elnöke, meglátogatta egyesületünket, 1908 október 10-én rendkívüli összejövetelt rendeztünk. Cauer asszony ismertette a külföldi egyesület működését. Ismertetéséből láttuk, hogy egyesületünk, mely annak idején ezen mintae egyesület elvei szerint alakult, a legjobb úton halad és el fogja érni fejlettebb kulturviszonyok között élő

testvéreink szervezetének magas fokát. Még egy igen érdekes vendége volt egyesületünknek ez év március havában, amikor is a Nemzetközi Nőszövetség és a Női Szavazati Világszövetség titkára, Martina G. Kramers (Rotterdam) látogatta meg egyesületünket. Vendégünk rövid köszöntését Szabados Klótild tagtárs kifogyhatatlan humorú szabad előadása követte.

Rendeztünk az idén úgy télen, mint a nyári idényben összesen 17-szer társas kirándulást. Képzőművészeti kiállításokat négy ízben tekintettünk meg együttesen.

Tisztelt Közgyűlés! Ezeket tartottuk kötelességünknek az elmúlt évben végzett munká-

ról elmondani. Munkában gazdag volt ez az esztendő, amint az ezen vázlatos felsorolásból is kitűnik. A múlt évben nyert mandátumunkat a becsületesen teljesített kötelesség tudatában tesszük vissza a t. Közgyűlés kezébe.

Munkaprogramot nem adunk: haladni fogunk a jövőben is azon az úton, amelyen eddig jártunk, azon az úton, amely a mi számunkra nem egyszer meredek, köves volt, de amely a legegyszerűbben oda vezet bennünket, ahova jutni akarunk: oda, ahol a nő-tisztviselő munkája a kellő gazdasági és társadalmi méltánylásban részesül.

Kérjük a t. Közgyűlés felmentvényét az elmúlt évre!

KIADÁS

EREDMÉNY-SZÁMLA 1909-RŐL.

BEVÉTEL

Lakbér			1108	—	Rendes tagdíjak	6882	—		
Tiszti fizetések			2350	—	Kültagok díja	718	—		
Nyomatványok			548	32	Vidéki fiókok tagdíja	66	—		
Szövetségi tagdíjak			62	—	Beíratási díjak	536	—	8202	—
Propaganda:					Adományok			452	—
Képviselési költségek	30	—			Kedvezmények			30	—
Propaganda	357	54			Estélyek tiszta bevétele			1996	45
Szervezkedés	121	35	508	89	Kamat			8	34
Tanfolyam			1023	88					
Leírások:									
Leltár	210	12							
Tanszer	113	09							
Könyvtár	101	63	424	84					
Beszédési jutalék			369	60					
Fűtés és világítás			606	56					
Hivatalos lap			1617	68					
Üdülőtelepnek az estély tiszta jövedelméből	300	—							
Állásközvetítőnek az estély tiszta jövedelméből	1696	45	1996	45					
Főlöslég a lefolyt évben			72	57					
			10688	79				10688	79

Schmith Izabella s. k.
számvizsgáló.

Karacs Anna s. k.
számvizsgáló.

Fazekas Ármán s. k.
számvizsgáló.

VAGYON

MÉRLEG-SZÁMLA 1909.

TEHER

Pénztár			2691	32	Segélyalap			281	20
Leltár	2101	22			Könyvtárbetétek			240	—
10% leírás	210	12	1891	10	Schwimmer Rózsa alap			47	—
Könyvtár	1016	32			Üdülőtelep	249	30		
10% leírás	101	63	914	69	Estélyből	300	—	549	30
Tanszer	1130	98			Hitelezők:				
10% leírás	113	09	1017	89	Markovits és Garai	475	65		
Adósok:					Tanerők	580	—	1055	65
Hátralékos tandíjak	276	—			Állásközvetítői tartalék:				
M. kir. postatakarékpénztár	100	—	376	—	Estélyből	1696	45		
					Folyó évi kiadások	1053	40	643	05
					Tiszta vagyon 1909 márc. 31-én	4002	23		
					Főlöslég	72	57	4074	80
			6891	—				6891	—

Schmith Izabella s. k.
számvizsgáló.

Karacs Anna s. k.
számvizsgáló.

Fazekas Ármán s. k.
számvizsgáló.